

Koncepce rozvoje muzejnictví v České republice v letech 2015 až 2020

Obsah:

1. Preambule

2. Výchozí stav

**2.1. Vyhodnocení Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice
na léta 2010-2014**

2.2. Vývoj z let 2010- 2014 statisticky

2.3. SWOT analýza současného stavu

2.3.1. Výchozí schéma SWOT analýzy

2.3.2. Charakteristika organizací – jejich silné a slabé stránky

2.3.2.1. Silné stránky

2.3.2.2. Slabé stránky

2.3.3. Vlastnosti vnějšího prostředí – příležitosti a hrozby

2.3.3.1. Příležitosti

2.3.3.2. Hrozby

2.3.4. SWOT analýza – závěry

3. Cíle a prostředky

3.1. Tři základní cíle

3.2. Stanovení hlavních cílů a dílčích úkolů

3.2.1. Majetkové vypořádání

3.2.2. Založení Registru veřejných muzeí a galerií

3.2.3. Založení Národní sítě muzejních a galerijních organizací

3.2.4. Koncepce a síť metodických center

3.2.5. Zlepšení systematické odborné péče o sbírky muzejní povahy a účinnější podpora prezentace kulturního dědictví

3.2.6. Akvizice současného výtvarného umění

3.2.7. Aktivity muzeí a galerií v oblasti vědy a výzkumu

3.2.8. Strategie dalšího postupu v oblasti digitalizace národního kulturního dědictví

3.2.9. Funkce muzeí v procesu uchování a rozvoje statků nemateriální kultury

3.2.10. Muzea v přírodě

3.2.11. Spolupráce muzeí a galerií s vysokými školami při koncipování edukačních aktivit

3.2.12. Spolupráce muzeí a galerií s Národním památkovým ústavem

3.2.13. Spolupráce státních muzeí a galerií s muzei a galeriemi zřizovanými vyššími územně samosprávnými celky, městy a obcemi

3.2.14. Podpora dobrovolnictví a donátorství v muzeích a galeriích

3.2.15. Podpora kulturního turismu

3.2.16. Popularizace muzejnictví v národním a mezinárodním kontextu.

3.3. Prostředky

3.3.1. Legislativní nástroje

3.3.2. Finanční mechanismy

3.3.3. Systém akreditace veřejných muzeí a galerií

3.3.4. Metodická podpora

3.3.5. Motivace prostřednictvím cen, ocenění a festivalů

4. Etapy realizace

5. Zpětná vazba

6. Udržitelnost a perspektivy

7. Dopad na státní rozpočet

Přílohy

I. Zákony a vyhlášky, vztahující se k činnosti muzeí a galerií

II. Mezinárodní smlouvy a úmluvy, jimiž je v oblasti činnosti muzeí a galerií Česká republika zavázána

III. Koncepční dokumenty úřední provenience

IV. Standardy a doporučení mezinárodních a českých odborných sdružení muzeí a galerií

V. Metodiky a doporučení

1. Preambule

Muzejnictví a s ním související ochrana movitého národního kulturního dědictví je v České republice spojena s tradicí budování moderní občanské společnosti. Tato nepřerušená tradice trvá déle než dvě století a vychází ze základů ještě podstatně starších. S ochrannou, výzkumnou a osvětovou rolí a s upevňováním národní kulturní identity je muzejnictví na území dnešní České republiky spojeno nejméně od roku 1775, kdy byl podán první návrh na založení *Českého muzea*, který si kladl za cíl ukazovat přírodní bohatství země a podporovat jeho studium a využití. Kořeny českého muzejnictví sahají do poslední třetiny osmnáctého století; jeho rychlý rozvoj nastal v prvních desetiletích devatenáctého století.

Předchůdce dnešního Slezského zemského muzea, muzeum v Opavě, bylo založeno v roce 1814 a v témže roce začaly praktické aktivity vedoucí k založení veřejného muzea v Praze. V roce 1817 bylo v Brně založeno *Moravské zemské muzeum*, v roce 1818 v Praze *Národní muzeum*. V roce 1908 bylo založeno *Národní technické muzeum* jako jedno z pěti nejstarších technických muzeí v Evropě. Vedle přírodnin a historických artefaktů, stejně jako ukázek hospodářského a technického rozvoje země, se stala předmětem sběratelství, určeného pro veřejnou prezentaci, také umělecká díla. V roce 1796 byla založena *Obrazárna Společnosti vlasteneckých přátel umění*, která se v roce 1937 při svém postátnění stala základem budoucí Národní galerie v Praze. Všem těmto institucím jejich zakladatelé určili poslání shromažďovat, ochraňovat, zkoumat, veřejnosti zpřístupňovat a popularizovat sbírkové předměty, reprezentující národní přírodní, kulturní a technické dědictví ve sbírkách muzejní povahy. Tato tradice nebyla nikdy zcela přerušena a v posledním čtvrtstoletí vedla k podstatnému rozvoji muzejních institucí na území České republiky.

Je úkolem státu – České republiky, zastoupeného Ministerstvem kultury - poskytovat systematickou, účinnou a efektivní podporu této historicky vzniklé, živé a stále se rozvíjející soustavě institucí chránících, zkoumajících, veřejnosti zpřístupňujících a doma i v zahraničí propagujících národní přírodní, kulturní a technické dědictví prostřednictvím sbírek muzejní povahy. Tato povinnost vyplývá České republice mimo jiné i z Listiny základních práv a svobod, konkrétně z jejích článků č. 33, právo na vzdělání, a č. 34, právo na přístup občanů ke kulturnímu bohatství. Koncepce rozvoje muzejnictví v České republice v letech 2015–2020 (dále jen „Koncepce“) je formulací strategie Ministerstva kultury na podporu zejména

veřejných muzeí a galerií¹ a dalších vlastníků sbírek muzejní povahy. Proto stanovuje nástroje, jejichž prostřednictvím stát usiluje ve vztahu k muzeím a galeriím o naplňování následujících trvalých cílů:

- vytvářet optimální právní, bezpečnostní, technické a ekonomické podmínky tak, aby veřejné sbírkotvorné instituce mohly své sbírky systematicky a koordinovaně vytvářet i rozšiřovat, provozovat a budovat objekty pro jejich instalaci a tím plnit své základní poslání;
- vytvářet optimální ekonomické a právní podmínky pro kvalifikovanou péči o sbírkové předměty včetně metodické podpory sbírkotvorných institucí v oblasti evidence, konzervování a restaurování sbírkových předmětů;
- podporovat muzea a galerie v odborném badatelském zpracování jejich sbírkových předmětů, sbírek a podsbírek tak, aby sbírkové předměty v nich obsažené mohly úspěšně sloužit jako primární prameny pro další vědecké poznání vývoje přírody, kultury, vědy a techniky na území České republiky, čímž jsou tyto sbírkové předměty, sbírky a podsbírkové také odborně zhodnocovány;
- podporovat muzea a galerie při zpřístupňování nejen jejich jednotlivých sbírkových předmětů, sbírek a podsbírek, ale také při zveřejňování výsledků odborného zpracování jednotlivých sbírkových fondů tak, aby tyto instituce byly schopny své sbírkové předměty prezentovat veřejnosti nejen formou instalace a inovace stálých expozic a krátkodobých výstav, ale také formou tištěných vědeckých i populárních publikací a zveřejňováním sbírkových předmětů a výsledků jejich výzkumu způsobem umožňujícím dálkový přístup, tj. prostřednictvím webových stránek a prezentací;
- podporovat přímé zpřístupňování movitého kulturního dědictví veřejnosti formou koordinace a propagace výstavní činnosti muzeí a galerií, a to ve spolupráci s orgány

¹ Navazuje na dokument *Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010-2014 (Koncepce rozvoje muzejnictví)*, ale zabývá se výhradně rozvojem muzejnictví v rámci definic zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, ve znění pozdějších předpisů. Způsobům ochrany movitého kulturního dědictví mimo muzejní instituce a jejímu rozvoji bude vzhledem k výrazně odlišné problematice věnován speciální dokument Strategie péče o movité kulturní dědictví mimo veřejná muzea a galerie.

státní správy a samosprávy, základními, středními a vysokými školami, odbornými sdruženími a asociacemi, elektronickými médii veřejné služby a společenskými organizacemi;

- podporovat prezentaci národního kulturního dědictví České republiky v zahraničí prostřednictvím činnosti veřejných muzeí a galerií.

Základním nástrojem státu při naplňování těchto stálých cílů jsou legislativní a ekonomická opatření. Dosud nejvýznamnější mezník v oblasti právní ochrany veřejných muzeí a galerií za dobu existence samostatné České republiky představovalo přijetí na svou dobu moderního zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 122/2000 Sb.“ nebo „zákon o ochraně sbírek muzejní povahy“), jímž byl nahrazen již nevyhovující zákon č. 54/1959 Sb., o muzeích a galeriích. Zákonem o ochraně sbírek muzejní povahy byla v roce 2000 zavedena centrální evidence sbírek muzejní povahy, byla zlepšena zákonná ochrana sbírek a byly stanoveny standardy veřejně prospěšných služeb muzeí a galerií. Mnohé další potřeby sbírkotvorných institucí, zejména posílení jejich právní jistoty a ekonomické stability, však dosud splněny nebyly.

Koncepce se proto soustřeďuje na to, aby v návaznosti na výsledky, jichž bylo dosaženo naplňováním zákona č. 122/2000 Sb., stejně jako aplikací předchozí Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010-2014 (Koncepce rozvoje muzejnictví), přispěla k posílení právních jistot, zlepšení provozního i projektového financování muzeí a galerií a napomohla zvýšení efektivity ve všech oblastech jejich činnosti. Je formulována tak, aby se mohla stát integrální součástí státní kulturní politiky v období let 2015 až 2020, podporovala společenskou prestiž muzeí a galerií a jejich aktivit a zlepšila efektivitu využívání veřejných finančních prostředků, vynakládaných v této oblasti.² Její uplatnění by mělo přinést vyšší míru autonomie národních sbírkotvorných institucí, usnadnit jejich řízení, zlepšit odbornou péči o sbírkové fondy, podpořit rozvoj jejich veřejné služby a posílit jejich schopnost vzájemné i mezinárodní spolupráce včetně zapojení do širších mezinárodních projektů.

² Viz Příkaz ministra kultury č. 13/2014, kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády podle usnesení vlády č. 96/2014.

Koncepce vychází z toho, že muzea a galerie jsou nejen nedílnou součástí kulturního života v České republice, ale také jedním z důležitých atributů české moderní státnosti. Veřejná muzea a galerie významně přispívají k uchování kulturních hodnot hmotné i nehmotné povahy a k jejich mezigeneračnímu sdílení. Příkládá jim v rámci státní kulturní politiky odpovídající význam a vytváří předpoklady pro jejich další rozvoj a společenské uplatnění. Proto podrobně bilancuje vývoj v této oblasti v předchozích pěti letech, analyzuje současnou situaci jako výchozí a popisuje konkrétní kroky, jimiž lze v následujících letech zlepšit postavení a veřejnou službu veřejných sbírkotvorných institucí a vytvořit optimální právní, ekonomické a odborné prostředí pro jejich úspěšnou činnost. Poprvé je Koncepce také chápána nikoliv jako statický dokument, ale jako nástroj systematického střednědobého řízení se stanoveným cyklem vyhodnocování a eventuálních aktualizací tak, aby zůstala po celou dobu své účinnosti efektivně použitelným nástrojem, výrazně posilujícím vzájemnou návaznost a efektivitu kroků České republiky při vytváření optimálního právního a ekonomického rámce pro řádné fungování této důležité kategorie veřejných institucí a sféry společenského života země.

2. Výchozí stav

2.1. Vyhodnocení Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví v České republice na léta 2010-2014

Dokument Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 – 2014 (Koncepce rozvoje muzejnictví) vzala vláda České republiky na vědomí svým usnesením č. 862 ze dne 1. prosince 2010. Tímto usnesením vláda „uložila ministru kultury ji realizovat podle aktuálních možností státního rozpočtu“. Současně vláda „uložila členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy spolupracovat s ministrem kultury při realizaci koncepce“. Vzhledem k reálné ekonomické situaci České republiky v letech 2010 až 2014 a redukci veřejných rozpočtů³ a rovněž vzhledem k častým personálním změnám ve vedení Ministerstva kultury,⁴ se nepodařilo naplnit všechny záměry touto Konceptí účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 – 2014 stanovené. Rozsah jejího plnění přesto vytváří dobré předpoklady pro systematickou návaznost.

Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 – 2014 obsahovala deset strategických cílů a dvacet sedm dílčích úkolů, jejichž splněním mělo být strategických cílů dosaženo. Sedmnáct úkolů bylo splněno úplně a pět úkolů bylo splněno částečně, jeden úkol byl zrušen a čtyři splněny nebyly. Podařilo se:

- 1) zajistit plnění všech podprogramů programu ISO;
- 2) využívat možností získávat finanční prostředky z podpůrných programů Evropské unie a z Finančních mechanismů EHP/Norsko. Podílet se na testování projektů Public Private Partnership;
- 3) iniciovat práce na novelizaci právních norem nebo práce na přípravě nových právních norem týkajících se zejména standardizace činností muzeí a galerií,

³ Limitované možnosti státního rozpočtu se promítly především do výrazného snižování objemu finančních prostředků v programu ISO, který je pro účinnější péči o movité kulturní dědictví zcela klíčový. Z téhož důvodu nebyly otevírány nové dotační tituly (např. na akviziční činnost státních muzeí a galerií).

⁴ V letech 2010-2014 se v čele resortu vystříдалo pět ministrů (a řada členů vedení) a v době jejího plnění byly jmenovány tři vlády, což se negativně projevilo na možnostech její důsledné realizace.

péče o archeologické kulturní dědictví, správy archiválií, správy majetku, který je národním kulturním pokladem, a digitalizace kulturního obsahu;

4) zajistit metodickou podporu muzeím a galeriím, které získaly (a do budoucna získají) status výzkumných organizací, vytvářet podmínky pro zajištění přístupu k finančním prostředkům na vědeckovýzkumnou činnost a podpořit zařazení dalších muzeí a galerií mezi výzkumné organizace pro potřeby jejich zapojení do Programu NAKI.

Úkol iniciovat setkání zástupců škol vyučujících muzeologii a muzejnictví na společném semináři byl zrušen, čtyři úkoly se vzhledem k okolnostem splnit nepodařilo:

1) zajistit využití možností Centrální evidence sbírek (CES), veřejnosti přístupné databáze sbírek muzejní povahy,⁵ zejména podporou projektu „Zavedení integrovaného systému správy sbírek“ Centra pro informační technologie při Moravském zemském muzeu;

2) připravit materiál pro jednání vlády k realizaci nákupů předmětů zvláště významných pro sbírky muzejní hodnoty ve vlastnictví státu (systémové zkvalitňování národního kulturního pokladu);⁶

3) ve spolupráci s metodickými centry zpracovat metodiku digitalizace kulturního obsahu pro sbírky muzeí a galerií, zřídit portál s pracovním názvem „Česká muzea“, na němž by muzea a galerie prezentovaly virtuální výstavy, vybrané vzdělávací programy atp.;

4) připravit ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy návrh na začlenění muzeí a galerií do vzdělávacího systému České republiky a předložit jej na jednání vlády.

⁵ Jednou z důležitých příčin nesplnění tohoto úkolu byla také otázka aplikace autorského práva na zveřejňování sbírkových předmětů – uměleckých děl způsobem umožňujícím dálkový přístup (web).

⁶ Vývoj stavu disponibilních rozpočtových prostředků činil toto zadání v uvedeném období bezpředmětným.

Z deseti strategických cílů se podařilo dosáhnout pěti. Tři strategických cílů bylo dosaženo částečně a dvou strategických cílů dosaženo nebylo. Znamená to, že Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 – 2014 (Koncepce rozvoje muzejnictví) byla úspěšná cca ze 70 %, což lze při limitovaných finančních prostředcích a střídání vlád považovat za přiměřené reálným možnostem. Získané zkušenosti vedly k přehodnocení způsobu přípravy návazných koncepčních dokumentů, jejich odlišné struktury. Dva nesplněné úkoly (společná metodika a webový portál pro prezentaci virtuálních výstav a vzdělávacích programů a začlenění edukačních aktivit muzeí a galerií do vzdělávacího systému České republiky) mohou pokračovat bez podstatných změn, zbývající je třeba přehodnotit podle reálných možností a potřeb.

2.2. Vývoj muzeí a galerií v České republice v letech 2010 až 2014 statisticky

Z hlediska statistiky vývoje muzejnictví v České republice v letech 2010 až 2013 jsou v nejobecnější rovině zajímavé především tři druhy údajů: vývoj počtu sbírek, evidovaných podle zákona č. 122/2000 Sb., v Centrální evidenci sbírek, vývoj počtu evidovaných sbírkových předmětů⁷ a vývoj počtu návštěvníků muzeí a galerií. V následující tabulce, která bude aktualizována při každé aktualizaci této Koncepce, jsou muzejní organizace a instituce členěny podle typu zřizovatele.

Tabulka č. 1: Vývoj počtu sbírek evidovaných v CES v letech 2010 až 2013 (celkový přehled)

Správci/vlastníci sbírek	2010	2011	2012	2013
Státní příspěvkové organizace*	38	38	39	40
Organizace zřizované kraji**	126	128	128	128
Instituce zřizované městy a obcemi	143	145	148	151
Jiné právnické osoby	18	19	19	27
Fyzické osoby	14	16	18	23
CELKEM	339	346	352	369

* V této kategorii jsou zahrnuty také sbírky univerzitní, AV ČR, NPÚ a správy národních parků.

** Tj. vyššími územně samosprávnými celky.

Postup práce na evidenci sbírkových předmětů ilustruje další tabulka. Pro tuto Koncepci jako strategický dokument *sui generis* má význam v tom, že ukazuje, s jakými

⁷ Přičemž je nutno důsledně vést v patrnosti skutečnost, že toto číslo vypovídá a ještě několik let bude vypovídat o postupu administrativního zpracování těchto sbírek a o postupu jejich digitalizace více než o zvyšování počtu sbírkových předmětů jako takových.

objemy dat je třeba počítat při digitalizaci sbírkového fondu. Dobře to vyjadřuje nároky, které budou kladeny na databázi CES, webový portál eSbírky nebo na rezortní fyzické datové úložiště. Platí to zvláště, uvědomíme-li si, že součástí dokumentace každého sbírkového předmětu by měla být jeho fotografie.

Tabulka č. 2: Vývoj počtu evidenčních čísel sbírkových předmětů v CES v letech 2010 až 2013

Rok	Počet evidovaných sbírkových předmětů
2010	19 035 115
2011	19 349 325
2012	19 604 549
2013	19 885 418

Dobrá obraz zpětné vazby činnosti veřejných muzeí a galerií v České republice dává statistika jejich návštěvnosti. Tato statistika umožňuje také lepší hodnocení vývoje služeb každé instituce, protože umožňuje odlišit obecný trend vývoje návštěvnosti od dosažených výsledků návštěvnosti expozic konkrétní instituce. Je však nutno doplnit, že Ministerstvo kultury využívá statistiku návštěvnosti při hodnocení jednotlivých muzejních a galerijních organizací jenom jako pomocné hledisko a přihlíží také k dalším výsledkům práce těchto organizací. Přesto návštěvnost představuje významný indikátor pro hodnocení činnosti každé muzejní instituce a nelze ji ponechat bez povšimnutí.

Tabulka č. 3: Vývoj počtu návštěvníků* muzeí a galerií v České republice v letech 2010 až 2013

Zřizovatel / rok	2010	2011	2012	2013
Státní příspěvkové organizace	2 818 013	3 375 049	2 974 688	2 905 662
Vyšší územně samosprávné celky	2 918 116	3 023 072	2 955 287	2 936 206
Obce a města	1 476 557	1 505 054	1 602 383	2 518 524
Ostatní**	2 095 091	2 114 159	2 044 902	2 129 197
CELKEM	9 307 777	10 018 334	9 577 260	10 489 589

* S využitím podkladů Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu (NIPOS).

** Fyzické a právnické osoby a nestátní neziskové organizace.

Vzhledem k nesporné informační hodnotě statistických údajů a jejich důležitosti pro formulování funkčních strategií nejen v oblasti digitalizace, ale např. také propagace a marketingu, bude Ministerstvo kultury statistické nástroje hodnocení činnosti muzeí a galerií v České republice dále metodicky rozvíjet. Statistické údaje umožňují postřehnout základní trendy a významným způsobem napomáhat i racionálním opatřením v oblasti státního rozpočtu. Na druhou stranu však nejvyšší prioritou Ministerstva kultury v oblasti muzeí a galerií zůstává ochrana movité složky národního kulturního dědictví a jeho zpřístupňování veřejnosti v optimálním rozsahu a nejvyšší možné kvalitě. Proto Ministerstvo kultury nebude význam statistických údajů ani nadále absolutizovat, ale bude je v oblasti muzeí a galerií používat jako cenný pomocný indikátor.

2.3. SWOT analýza současného stavu

2.3.1. Výchozí schéma SWOT analýzy

Výchozí schéma SWOT analýzy zachycuje stav muzeí a galerií, zřizovaných státem a vyššími územními samosprávnými celky. Jako každá jiná analýza podobného typu je do jisté míry generalizací, z níž mohou existovat a existují výjimky. Zachycuje však podstatné rysy aktuálního stavu muzeí a galerií, působících v gesci Ministerstva kultury, některých dalších resortů a vyšších územních samosprávných celků. Výchozí schéma představuje pouze základ, k jehož jednotlivým bodům jsou přiřazeny podrobnější charakteristiky v identicky strukturovaném textu.

SWOT analýza – výchozí schéma

	Prospěšné faktory	Škodlivé faktory
Vnitřní prostředí	Silné stránky <ul style="list-style-type: none">• Silná tradice• Profesionální týmy• Bohaté sbírkové fondy• Vysoký standard veřejné služby• Vysoká míra právní jistoty	Slabé stránky <ul style="list-style-type: none">• Nedostatečné využívání inovativního přístupu• Personální poddimenzovanost• Nedostatečné prostředky na akvizice• Nedokončená centrální evidence sbírek• Nedostatečný marketing veřejné služby• Legislativa zaostávající za současnými trendy
Vnější prostředí	Příležitosti <ul style="list-style-type: none">• Vysoký standard péče o sbírky• Připravované změny legislativy• Zvýšení zájmu o domácí turistiku• Zájem zahraničních návštěvníků• Digitalizace sbírek• Spolupráce v rámci resortu• Potenciál k mezinárodní spolupráci	Hrozby <ul style="list-style-type: none">• Stagnace veřejných rozpočtů• Snižování výdajů domácností na kulturu• Stagnace turistického ruchu• Technologické zaostávání• Nízká míra koordinace výstavních aktivit• Malá účast v mezinárodních projektech

2.3.2. Charakteristika muzeí a galerií – jejich silné a slabé stránky

2.3.2.1. Silné stránky

- **Silná tradice** – většina z institucí, jejichž stav a perspektivy jsou předmětem této analýzy, tkví svými kořeny hluboko v minulosti. Nejvýznamnější z nich vznikly v první čtvrtině devatenáctého a jedna dokonce v posledním desetiletí osmnáctého století. Tato tradice a spontánní podpora veřejnosti, která z ní pramení, představují svébytnou hodnotu a činí z jednotlivých organizací v očích veřejnosti nezpochybnitelně legitimní instituce.
- **Profesionální týmy** – vzhledem k mzdovým podmínkám v resortu kultury je u velké části odborných pracovníků těchto institucí motivace k jejich setrvání zpravidla osobního a odborného rázu. Většina muzeí a galerií zahrnutých do této analýzy proto disponuje týmy vynikajících specialistů s hlubokou znalostí jim svěřených sbírkových fondů a se schopností tyto fondy odborně spravovat a dále zhodnocovat. V mnoha případech však tyto týmy nejsou dostatečně početné na to, aby se vedle rutinních činností při odborné správě sbírek mohly odpovídajícím způsobem zapojovat také do výstavních projektů, překračujících rámec působnosti jedné instituce.
- **Bohaté sbírkové fondy** – organizace zahrnuté do této analýzy jsou vesměs tradičními muzejními a galerijními institucemi s historickými sbírkovými fondy, budovanými nezdědka více než jedno a půl století. Podstatná část těchto fondů je dobře odborně zpracovaná a představuje významný potenciál nejen v rámci těchto institucí, ale také při jejich zapojení do širší interinstitucionální a mezinárodní spolupráce na významných výstavních projektech. Tyto fondy však v posledních letech nejsou až na výjimky odpovídajícím způsobem dále rozvíjeny.
- **Vysoký standard veřejné služby** – v posledním desetiletí většina muzejních a galerijních institucí podstatným způsobem zlepšila úroveň své veřejné služby zejména v oblasti muzejní pedagogiky a tento trend nadále pokračuje. Potenciál, který kvalitní muzejní pedagogika ve veřejných muzejních a galerijních institucích v posledních letech představuje, však není dostatečně využíván díky nízké míře

vzájemné spolupráce jednotlivých institucí a dosud nedostatečné koordinaci těchto aktivit s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky a jeho organizacemi.

- **Vysoká míra právní jistoty** – zákon č. 122/2000 Sb. a prováděcí vyhláška, vydaná Ministerstvem kultury pod č. 275/2000 Sb., vytvořily legislativní rámec pro obor muzejnictví, jehož důležitou komponentou se stala Centrální evidence sbírek (CES). Po roce 2000 tak vznikl relativně stabilní a účelný rámec, který po dobu více než deseti let vytvářel adekvátní právní prostředí pro působení veřejných muzeí a galerií v České republice. Navzdory několika novelizacím však v současnosti přestává zákonný rámec v některých ohledech vyhovovat, a to zejména v oblasti mobility sbírkových předmětů a mezinárodní spolupráce.

2.3.2.2. Slabé stránky

- **Nedostatečné využívání inovativního přístupu** – relativně stabilní právní a ekonomické prostředí veřejných muzejních a galerijních institucí bez důrazu na inovace vedlo spolu se staletou tradicí a přirozeným konzervativismem muzejních a galerijních pracovníků k nedostatečnému zájmu o inovace. Není náhodou, že webové prezentace muzeí a galerií v České republice často zaostávají za světovou praxí. Krátkodobé výstavy velkých muzejních institucí až na výjimky nemají samostatné archivované webové stránky, nepodařilo se zřídit společný portál „*Česká muzea*“ předpokládaný Koncepcí účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 – 2014 (Koncepce rozvoje muzejnictví) a ani digitalizace sbírek jednotlivých organizací není v tak pokročilé fázi, jak by odpovídalo kvalitní péči o sbírkový fond a stupni jeho odborného zpracování. Velmi citelně také chybí závazná pravidla popisu sbírkových předmětů pro účely digitalizace.
- **Personální poddimenzovanost** – úsporná opatření, zaváděná zejména od roku 2010, spolu s nízkou úrovní základních mezd a mzdových tarifů a meziroční stagnací či dokonce snižováním rozpočtů způsobily, že další rozvoj veřejných muzeí a galerií v České republice je do velké míry limitován jejich personální poddimenzovaností. I když si jednotlivé organizace fiktivně zachovávají počet systemizovaných míst, nedisponují dostatečnými mzdovými prostředky, aby je mohly obsadit, a nedostatek

zaměstnanců řeší přijímáním zaměstnanců na částečný úvazek či jinými, ne zcela standardními postupy. Právě personální poddimenzovanost je často hlavní příčinou pomalejšího rozvoje veřejné služby, pomalejšího průběhu digitalizace sbírek jednotlivých muzejních a galerijních organizací atd.

- **Nedostatečné prostředky na akvizice** – úsporná opatření se v posledních letech citelně dotkla schopnosti jednotlivých muzeí a galerií realizovat vlastní akviziční strategii. Nejnebezpečnější je tento vývoj v oblasti ochrany národního kulturního dědictví, kde při výkupu nenahraditelných uměleckých děl a dalších potenciálních sbírkových předmětů soutěží sbírkotvorné veřejné instituce se soukromými zájemci. Jde o artefakty, které by měly veřejné instituce standardní cestou získat, aby doplnily a k prezentačním a edukačním účelům využily špičková díla, která v jejich stálých expozicích citelně chybějí. Často se jedná o zpětné výkupy sbírkových předmětů, navrácených v restitucích původním majitelům či jejich dědicům. Nezastupitelnou roli tu sehrával a sehrává Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví (ISO), ale ani jeho prostředky v poslední době nedostačovaly na důsledné uplatnění veřejného zájmu při ochraně národního kulturního dědictví.⁸
- **Nedokončená Centrální evidence sbírek** – jedním z největších přínosů prvního českého moderního muzejního zákona, zákona č. 122/2000 Sb., bylo zavedení Centrální evidence sbírek (CES). Navzdory velkému objemu práce na realizaci CESu dosud tato databáze nebyla dovedena do uživatelsky optimální podoby, odpovídající současnému stupni rozvoje technologií. Společný portál „Česká muzea“, předpokládaný Koncepti účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 – 2014 (Koncepce rozvoje muzejnictví), dosud nevznikl a vyhledávání v CESu není uživatelsky komfortní a dobře použitelné např. při koncipování výstavních projektů. Princip je vynikající, ale praktické provedení dosud neodpovídá potřebám veřejné služby.⁹
- **Nedostatečný marketing veřejné služby** – jestliže v oblasti obsahu došlo v letech 2010 až 2014 k podstatnému zlepšení české muzejní pedagogiky, neodpovídalo tomu posílení jejího marketingu. Vynaložené úsilí a investice vložené do zlepšení muzejní

⁸ Viz kapitola 2.1., této Koncepce, pozn. č. 2.

⁹ Viz kapitola 2.1. této Koncepce.

pedagogiky v důsledku toho dosud nebyly odpovídajícím způsobem zhodnoceny v rámci veřejné služby jednotlivých organizací.

- **Nedostatečný počet objektů pro instalaci sbírek** a bezpečnostní a klimatizační vybavení stávajících objektů.
- **Legislativa zaostávající za současnými trendy** – jakkoli zákon č. 122/2000 Sb. a prováděcí vyhláška k němu představují stále kvalitní právní rámec pro ochranu a správu sbírek muzejní povahy, není plně legislativně reflektován vývoj v rámci oboru, což s ohledem na nedokonalé propojení právních norem upravujících danou problematiku může potenciálně zpomalit rozvoj ochrany a správy sbírek muzejní povahy.

2.3.3. Vliv vnějšího prostředí – příležitosti a hrozby

2.3.3.1. Příležitosti

- **Vysoký standard péče o sbírky** – pro mobilitu sbírek, a tím i pro jejich potenciál k zapojení do interinstitucionálních a mezinárodních výstavních projektů, má zásadní význam fyzický stav sbírkových předmětů a stupeň jejich odborného zpracování včetně jejich publikování. Tuto skutečnost potvrzuje většina sbírek a podsbírek ve správě organizací, jejichž stav a perspektivy dalšího rozvoje jsou předmětem této analýzy. Platí to i v mezinárodním srovnání o dodržování vysokého standardu péče o sbírkové předměty a sbírky jako celek a umožňuje úspěšné využití sbírkových předmětů v rámci velkých výstavních projektů. Ačkoliv standard péče o sbírky je všeobecně hodnocen jako vysoký, je evidentní, že jej lze ještě zvýšit a optimalizovat.
- **Připravované změny legislativy** – veřejná diskuse nad připravovaným zákonem o veřejnoprávní instituci v kultuře, připravovaná novela zákona č. 122/2000 Sb., novelizace zákona o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty a další změny legislativy v oblasti kultury, představují příležitost změnit právní formu některých muzeí a galerií, zřídit Registr muzeí a galerií a reflektovat rozvoj technologií při správě sbírek.

- **Zvýšení zájmu o domácí turistiku** – zpomalení hospodářského růstu v letech 2009 až 2014 s sebou přineslo z hlediska muzejnictví v České republice i pozitivní efekt: obnovu zájmu o domácí turistiku a tím i o nabídku veřejné služby českých a moravských muzeí a galerií. Tento potenciál zatím není ve větším měřítku systematicky a koordinovaně využíván.
- **Zájem zahraničních návštěvníků** – ani celoevropské zpomalení hospodářského růstu nepřineslo citelné oslabení zájmu o Českou republiku jako cílovou destinaci zahraničních turistů. Až na výjimky¹⁰ však muzejní a galerijní instituce tento potenciál dostatečným způsobem nevyužívají. Zde se nabízí prostor pro lepší koordinaci aktivit veřejných muzeí a galerií, zejména při využití moderních technologií.
- **Digitalizace sbírek** – vedle evidenčních účelů představuje digitalizace sbírek v současnosti také nejlepší možnou cestu k rozšíření prostoru pro interinstitucionální a mezinárodní spolupráci, jejíž potenciál výrazně posilují např. uživatelsky vhodně řešené katalogy sbírek, knihoven a archivů online a další nástroje umožňující dálkový přístup. Malý zájem o inovace spolu s personální poddimenzovaností veřejných muzejních a galerijních institucí v České republice zatím neumožňují tento potenciál využívat v rozsahu srovnatelném se špičkovými zahraničními institucemi.
- **Spolupráce v rámci resortu** – v situaci, kdy jsou finanční prostředky pro další rozvoj aktivit muzeí a galerií v působnosti zákona č. 122/2000 Sb. limitované reálnými možnostmi veřejných rozpočtů obecně, se ukazuje jako perspektivní cesta kooperace muzejních a galerijních institucí v resortu Ministerstva kultury (spolu s organizacemi v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a dalších resortů) na velkých výzkumných, výstavních a publikačních projektech.¹¹

¹⁰ Vynikající výsledky při oslovování zahraničních návštěvníků má např. nestátní Židovské muzeum v Praze, z příspěvkových organizací Ministerstva kultury pak statisticky významný zájem zahraničních návštěvníků poutala v letech 2010 až 2014 např. Národní galerie v Praze.

¹¹ Ukázalo se to názorně např. na projektu „*CM 863. Svatí Cyril a Metoděj. Dějiny - tradice – úcta*,“ na němž v letech 2012-2014 úspěšně participovaly Moravské zemské muzeum, Muzeum umění Olomouc, Národní galerie v Praze, Vlastivědné muzeum v Olomouci a Slovanský ústav Akademie věd ČR, v. v. i.

- **Potenciál k mezinárodní spolupráci** – až na výjimky zatím zůstává nevyužitý potenciál, který představují sbírkové fondy českých, moravských a slezských muzeí a galerií pro mezinárodní spolupráci na větších výstavních a publikačních projektech.¹² Pokračující digitalizace sbírek a zpřístupňování sbírkových předmětů a výsledků jejich odborného zpracování způsobem umožňujícím dálkový přístup, stejně jako změny právního rámce činnosti muzeí a galerií a odstranění překážek pro mobilitu sbírek, mohou vytvořit nový prostor pro rozšíření mezinárodní spolupráce na kvalitativně vyšší úrovni.

2.3.3.2. Hrozby

- **Stagnace veřejných rozpočtů** – situace, která reálně nastala v letech 2010 až 2014 a neumožnila v plném rozsahu splnit cíle předcházející *Koncepce účinnější péče o movité kulturní dědictví na léta 2010 – 2014 (Koncepce rozvoje muzejnictví)* se může opakovat i v následujících letech. Zvyšování veřejných výdajů na kulturu bude odpovídat reálnému vývoji české ekonomiky. Strategie jednotlivých veřejných muzeí a galerií, stejně jako strategie Ministerstva kultury ve vztahu k veřejným muzeím a galeriím, se musí tomuto očekávání důsledně přizpůsobit.
- **Snížování výdajů domácností na kulturu** – pokud bude pokračovat současný trend ekonomického vývoje, nelze očekávat zvýšení výdajů českých domácností na kulturu. Na tento trend by se měly veřejné muzejní a galerijní organizace v České republice připravit a počítat s tím, že může znamenat stagnaci či dokonce mírný pokles jejich vlastních výnosů zejména ze vstupného. Zároveň nelze dopustit snížení dosavadní úrovně plnění standardů, vyplývajících ze zákona o ochraně sbírek muzejní povahy.¹³ Této hrozbě musejí veřejná muzea a galerie čelit koordinovaným postupem a efektivními funkčními strategiemi, např. posilováním marketingových aktivit

¹² Tento stav nelze přičítat nepřipravenosti nebo malé aktivitě příslušných institucí, ale také zásahu vyšší moci. V letech 2011 a 2012 se v této oblasti negativně projevily následky kauzy, v jejímž rámci v květnu 2011 okresní soud Vídeň-Centrum exekučně zabavil díla, zapůjčená do Vídně na výstavu příspěvkovými organizacemi Ministerstva kultury České republiky. Jednalo se o sbírkové předměty ze státního majetku ve správě Moravské galerie a Národní galerie v Praze. Ministerstvo kultury České republiky pak bylo nuceno přijmout nezbytná opatření, která snížila mobilitu sbírek a schopnost veřejných muzejních a galerijních organizací spravujících majetek České republiky půjčovat exponáty zahraničním vystavovatelům, což vedlo k významnému omezení mezinárodní spolupráce.

¹³ Zejména ustanovení § 10a, odst. 2 a 3, zákona č. 122/2000 Sb.

s důrazem na lokalitu, nabízející návštěvu více expozic různých organizací, spolu s cílevědomou a správně komunikovanou strategií optimalizace vstupného.

- **Stagnace turistického ruchu** – tj. především mezinárodního turismu, představuje pro většinu muzejních a galerijních organizací nebezpečí spíše v oblasti rozvoje, než v dosavadní standardní činnosti, neboť zahraniční návštěvníci ve většině těchto institucí dosud nepředstavují statisticky významnou cílovou skupinu. Přesto je tento fenomén třeba brát v úvahu. Tomuto riziku lze čelit cílevědomou a koordinovanou aktivitou v oblasti mezinárodní spolupráce a marketingu, zaměřeného na zahraniční návštěvníky, v jehož rámci je nutno webové stránky v hlavních světových jazycích pokládat za nezbytné minimum.
- **Technické zaostávání** – hrozí v důsledku souběhu malého zájmu muzejních a galerijních pracovníků o inovace, personální poddimenzovanosti muzejních a galerijních organizací, nedostatečných investic do rozvoje technických zařízení a především chybějící strategie rozvoje digitalizace a jejího důsledného využití. Naplnění této hrozby by mělo dalekosáhlé důsledky. Podstatně by snižovalo reálný potenciál jednotlivých muzeí a galerií k interinstitucionální a mezinárodní spolupráci, jejich schopnost provozovat efektivní marketing a jejich konektivitu obecně.
- **Nízká míra koordinace výstavních aktivit** – představuje riziko neefektivního vynakládání omezených finančních prostředků na duplicitu ve výstavních programech a publikačních aktivitách jednotlivých veřejných muzeí a galerií. V době charakteristické tlakem na snižování veřejných rozpočtů to automaticky představuje omezení disponibilních finančních prostředků pro jiné a možná účelnější projekty. Této hrozbě je nutné předcházet důslednou koordinací výstavních plánů a posílením interinstitucionální spolupráce mezi muzei a galeriemi.
- **Malá účast v mezinárodních projektech** – hrozí v důsledku nedávných omezení mobility sbírkových předmětů ze sbírek státních organizací České republiky,¹⁴ personální poddimenzovanosti a nedostatečného zpřístupňování sbírkových předmětů a výsledků jejich odborného zpracování způsobem umožňujícím dálkový přístup. Ve svém důsledku představuje toto riziko pokračování situace, kdy veřejná muzea

¹⁴ Viz pozn. č. 12.

a galerie využívají jen zlomek potenciálu a tím i finančních prostředků, které by se jim nabízely při širším a systematictějším využívání možností mezinárodní spolupráce.

2.3.4. SWOT analýza – závěry

Z vyhodnocení výsledků SWOT analýzy stavu a perspektiv veřejných muzeí a galerií v České republice vyplývají následující závěry:

- V letech 2015 až 2020 nelze nyní reálně počítat se skokovým navýšením rozpočtových finančních prostředků, směřujících na podporu veřejných muzeí a galerií v České republice. Pokud by stav veřejných financí podstatné zvýšení těchto prostředků umožnil, bude to zohledněno v aktualizaci Koncepce.
- V letech 2015 až 2020 nelze reálně počítat ani s významnějším zvýšením výnosů z vlastní činnosti veřejných muzeí a galerií v České republice.
- Přijetí výše naznačených vývojových trendů bez adekvátního návrhu řešení by znamenalo akceptovat postupnou stagnaci veřejných muzeí a galerií v České republice a rezignovat na změnu tohoto stavu.
- Významný vývojový potenciál, který v této oblasti existuje, spočívá v racionalizaci stávající sítě veřejných muzeí a galerií a v kumulovaném využívání disponibilních finančních zdrojů, které při vhodné koordinaci a spolupráci mohou i za těchto okolností realizovat významné výzkumné, výstavní a publikační projekty s mezinárodním přesahem.
- Veškeré podstatné změny v této oblasti musejí být připravovány a probíhat v úzké součinnosti Ministerstva kultury s akademickou sférou a profesními sdruženími odborné veřejnosti.
- Zásadní vývojový potenciál představuje využití nových technologií pro zpřístupňování sbírek muzejní povahy a jednotlivých sbírkových předmětů a výsledků jejich odborného zpracování způsobem umožňujícím dálkový přístup a tím posílení marketingu jednotlivých veřejných muzeí a galerií, zlepšení jejich potenciálu pro mezinárodní spolupráci a otevření přístupů k dalším finančním zdrojům, které tyto organizace dosud využívají jen v malé míře.

- Uskutečnění nezbytných změn předpokládá v letech 2015 až 2020 podstatné změny v legislativě, zejména přijetí zákona o veřejnoprávní instituci v kultuře.

Z výše uvedených závěrů SWOT analýzy vycházejí také hlavní cíle a dílčí úkoly této Koncepce.

3. Cíle a prostředky

Jako nástroj strategického řízení pracuje tato Koncepce s cíli a prostředky k jejich dosažení. Vychází z historických zkušeností, z výsledků plnění předchozí koncepce,¹⁵ ze SWOT analýzy stavu muzejnictví v České republice,¹⁶ z programového prohlášení vlády,¹⁷ z plánu legislativních prací a potřeb resortu. Je zaměřena na vyřešení přetrvávajících problémů muzejnictví v České republice a vytvoření optimálního prostředí pro úspěšnou implementaci nových právních předpisů a jejich efektivního využití pro další rozvoj veřejných muzeí a galerií.

Následující část Koncepce je členěna na základní cíle, hlavní cíle a konkrétní úkoly. Základní cíle jsou formulovány obecně, vycházejí ze závěrů SWOT analýzy stavu veřejných muzeí a galerií v České republice, zůstávají trvale platnými a slouží k základní orientaci strategie jednotlivých muzejních a galerijních organizací.¹⁸ Jsou řazeny hierarchicky. Strategické cíle nezahrnují všechny oblasti činnosti muzejních a galerijních organizací, zejména nezahrnují cíle a úkoly, vyplývající ze zásahů vyšší moci (např. vypořádání majetkových nároků) či rutinní naplňování již stanovených a přetrvávajících cílů.

Hlavní cíle Koncepce jsou již formulovány konkrétněji.¹⁹ Navazují na programové prohlášení vlády a další dokumenty. Zahrnují širší okruh aktivit včetně těch, které jsou dány změnami všeobecně závazných právních norem či vyplývají z naplňování rutinních rolí veřejných muzeí a galerií a jejich proměn v čase. V dokumentu jsou hlavní cíle z praktických důvodů řazeny chronologicky, aby byla zřejmá jejich vzájemná návaznost. Pro průběžnou kontrolu jsou k jednotlivým hlavním cílům Koncepce přiřazeny konkrétní dílčí úkoly.

Úkoly, přiřazené k jednotlivým hlavním cílům, představují postupné kroky k jejich naplňování včetně stanovení přímé odpovědnosti a konkrétního data jejich ukončení. Plnění hlavních cílů a dílčích úkolů stanovených touto Koncepcí je kontrolovatelné. Hlavní cíle jsou

¹⁵ Viz kapitola 2.1. této Koncepce.

¹⁶ Viz kapitola 2.2. této Koncepce.

¹⁷ Viz Programové prohlášení vlády ze dne 12. února 2014, kapitola 3.10.

¹⁸ Viz kapitola 3.1. této Koncepce.

¹⁹ Viz kapitola 3.2. této Koncepce.

stanoveny tak, aby přímo i nepřímo podporovaly naplňování základních cílů stanovených touto Koncepcí.

3.1. Tři základní cíle

Prvním základním cílem Koncepce je zachování schopnosti veřejných muzeí a galerií kvalifikovaným způsobem spravovat a rozšiřovat sbírky, formou vědecké výzkumné činnosti prohlubovat jejich poznání a tím je zhodnocovat a udržovat, a rozšiřovat službu veřejnosti tak, aby odpovídala požadavkům veřejnosti na tento typ institucí kladeným. V době tlaku na snižování veřejných rozpočtů není dosahování tohoto cíle tak samozřejmé, jak by se mohlo zdát. Zásadním nástrojem ke splnění tohoto cíle je změna právního postavení rozhodujících muzeí a galerií zákonem. Nezbytná je také optimalizace jejich sítě tak, aby veřejné finanční prostředky, které budou ušetřeny v administrativní oblasti, mohly být věnovány na posílení odborných činností, zejména na správu sbírek, vědu a výzkum a na výstavní a edukační činnost.

Druhým základním cílem Koncepce je vytvořit přehlednější a pro jednotlivá muzea a galerie jednodušší, jednoznačnější a pro jejich úspěšné působení příznivější právní a ekonomické prostředí obecně. Jde o to, zbavit tyto organizace povinností, které v současnosti v některých případech vykonávají v zastoupení orgánů státní správy a které jim po správní stránce nepříslušejí, posílit autonomii jejich rozhodování, aniž by Ministerstvo kultury ve spolupráci s odbornými sdruženími,²⁰ rezignovalo na svou metodickou a koordinační roli a vytvořit právní předpoklady pro záruku jejich stabilního spolufinancování v odpovídající výši z veřejných finančních prostředků.²¹

Při naplňování tohoto cíle můžeme vycházet z historických zkušeností. Na jejich základě lze určit reálnou potřebu jednotlivých muzeí a galerií na provozní financování, zejména při zajištění kvalifikované správy sbírek a sbírkových předmětů a při provozování stálých expozic,²² a určit základní parametry nezbytné veřejné podpory tak, aby muzea a galerie mohly pracovat s reálnou ekonomickou rozvahou přesahující horizont jednoho roku.

²⁰ Zejména s Asociací muzeí a galerií České republiky, ale také s Radou galerií České republiky, Českým výborem ICOM a dalšími.

²¹ Viz Příkaz ministra kultury č. 13/2014, kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády podle usnesení vlády č. 96/2014.

²² A to i s kalkulací dopadu závazků, vyplývajících z programového prohlášení vlády ze dne 12. února 2014, kapitola 3.10: „vláda usnadní dostupnost veřejných kulturních institucí, např. zavedením jednoho dne s volným vstupem a rodinných slev“.

To je důležité zejména pro jejich schopnost vstupovat do velkých interinstitucionálních a mezinárodních výzkumných a výstavních projektů.

Třetím základním cílem Koncepce je upravit právní a ekonomické prostředí pro technologickou inovaci a podstatné rozšíření služeb, které muzea a galerie poskytují způsobem umožňujícím dálkový přístup. Jde zejména o to, aby zásadním způsobem posílily svou webovou prezentaci směrem k potenciálním domácím i zahraničním návštěvníkům, aby významně rozšířily nabídku odborných online služeb pro partnerské organizace v České republice i v zahraničí a zvýšily tak svou schopnost podílet se na velkých interinstitucionálních a mezinárodních výzkumných a výstavních projektech. Jejich přítomnost v komunikačních sítích a mobilních službách by měla odpovídat požadavkům koncových zařízení a aplikací přelomu druhého a třetího desetiletí jednadvacátého století a nikoliv stavu a požadavkům na úrovni 90. let minulého století.

3.2. Stanovení hlavních cílů a dílčích úkolů

Hlavní cíle Koncepce představují uzavřené tematické okruhy problémů, které budou v průběhu jejího naplňování postupně řešeny. U hlavních cílů je stanoveno období, během něhož by jich mělo být dosaženo. K dosažení hlavních cílů je každý z nich dále rozdělen na dílčí úkoly, u nichž je stanoven termín jejich splnění. Hlavní cíle jsou řazeny chronologicky a dílčí úkoly v jejich rámci rovněž.

3.2.1. Majetkové vypořádání

V letech 2013 a 2014 proběhla první fáze majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi podle speciálního zákona.²³ Dotkla se činnosti mnoha veřejných muzeí a galerií, které se v rámci tohoto zákona staly povinnými osobami. Současně ojedinele dobíhají také starší majetkoprávní spory, vyplývající z nároků vznesených podle předchozích restitučních právních předpisů.

Do konce roku 2016 by veřejná muzea a galerie, spravující majetek České republiky, měly v zásadě uzavřít majetkové vypořádání, plynoucí z nároků vznesených oprávněnými osobami, vyhodnotit dopady, které toto vypořádání na jejich sbírkové fondy či expoziční a depozitární kapacity mělo. V nezbytných případech by tyto instituce měly stanovit vlastní strategii, jak negativní dopady majetkového vyrovnání na sbírkové fondy či schopnost poskytovat veřejnou službu kompenzovat.

Vedle problematiky církevních restitucí zůstávají nedořešenou otázkou také majetkové následky konfiskací a jiných forem zcizení předmětů kulturní hodnoty v důsledku II. světové války. U majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi je okruh oprávněných a povinných osob jednoznačně definovaný a soudní spory nakonec budou v případech sbírkových předmětů ve správě státních muzeí a galerií, na které lze zákon vztáhnout, představovat jen relativně malou část agendy. V případě problematiky obětí II. světové války pak jde v současnosti jen o podstatně menší počet předmětů.

²³ Zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), ve znění pozdějších předpisů.

Důsledky navrácení sbírkových předmětů nebudou v období let 2015 až 2020 pro muzejní a galerijní organizace po soustavném dvacetiletém úsilí o nápravu tak citelné, jako byly v 90. letech dvacátého století. Jde však o problematiku po správní a badatelská stránce mnohem složitější a neobejde se bez speciální instituce. Za tímto účelem Ministerstvo kultury zřídilo specializovanou organizaci, Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války (dále jen „Centrum“),²⁴ jejíž role zůstane i v letech 2015 až 2020 nezastupitelná. Centrum je jediným poradenským místem pro otázky zmírňování majetkových křivd způsobených v důsledku nacistického režimu obětím II. světové války. V rámci své činnosti se zaměřuje na výzkum provenience kulturních statků ve všech příspěvkových organizacích Ministerstva kultury. Centrum zajišťuje naplňování mezinárodních zásad a standardů v oblasti identifikace a dokumentace židovského majetku, k jejichž dodržování se Česká republika přihlásila svým podpisem mezinárodních deklarací, a eviduje v oblasti předmětů kulturní hodnoty naplňování zákona.²⁵ Koncepce však přihlíží k tomu, že se úloha Centra postupem času mění. Samo Centrum se postupně zařadí mezi paměťové instituce a o jeho optimální budoucí formě a náplni proto bude možné kvalifikovaně rozhodnout až po široké odborné debatě, která proběhne v následujících letech.

Speciální pozornost bude Ministerstvo kultury v letech 2015 až 2020 věnovat také vypořádání státního majetku a majetku měst a obcí. V tomto případě nejde o tak zásadní záležitosti, jakými byla náprava některých majetkových křivd, způsobených obětím II. světové války, nebo o majetkové vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, neboť se bez výjimky jedná o součásti movitého kulturního dědictví ve veřejném vlastnictví. Tato problematika má přesto dopady na státní rozpočet a rozpočty měst a obcí. Je proto žádoucí, aby bylo pro každý jednotlivý případ postupně nalezeno historicky opodstatněné a potřebám kvalifikované péče o sbírky a jejich zpřístupňování veřejnosti odpovídající majetkoprávní řešení.

²⁴ Ve skutečnosti se jednalo o změnu právní formy a změnu gestora již existující akademické instituce – viz bod 3.2.1.3 této Koncepce a následující.

²⁵ zákon č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem, ve znění pozdějších předpisů.

3.2.1.1. Průběžná situační zpráva o stavu majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi

Ministerstvo kultury zahrne v termínu do 30. března 2015 do profilových úkolů ředitelů příspěvkových organizací – muzeí a galerií, spravujících majetek České republiky, zpracování průběžné situační zprávy o stavu vypořádání majetkových nároků oprávněných osob, plynoucích z restitučních zákonů, a to se stanoveným termínem do 30. září 2015. Následně Ministerstvo kultury zpracuje hodnotící zprávu o stavu vypořádání těchto nároků povinnými osobami v jeho gesci.

Termín: do 31. prosince 2015

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.1.2. Závěrečná zpráva o důsledcích majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi

Na základě situační zprávy z roku 2015 Ministerstvo kultury poskytne povinným osobám – muzeím a galeriím ve své působnosti – veškerou právní pomoc na dořešení zbývajících případů neuzavřeného majetkového vyrovnání. Zároveň vypracuje a do 31. prosince 2016 předloží vládě České republiky závěrečnou zprávu o průběhu tohoto vyrovnání a jeho důsledcích pro muzejní a galerijní paměťové instituce a jejich potřebách tímto vyrovnáním vzniklých. Do konce roku 2016 by tato problematika měla být v zásadě uzavřena.²⁶

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury

²⁶ Výjimku budou s vysokou dávkou pravděpodobnosti tvořit některé pokračující právní spory, jejichž komentovaný výčet bude součástí závěrečné zprávy. Důsledky těchto sporů pro jednotlivé muzejní a galerijní organizace ve své gesci bude Ministerstvo kultury po tomto datu řešit již jen *ad hoc*.

3.2.1.3. Zajištění činnosti Centra pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války v letech 2015 až 2017 a příprava jeho přechodu na režim paměťové instituce

V roce 2012 založilo Ministerstvo kultury obecně prospěšnou společnost Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války.²⁷ V současnosti Centrum pomáhá sbírkotvorným příspěvkovým organizacím Ministerstva kultury s identifikací jejich sbírkových předmětů. Smyslem je přispět k naplnění účelu zákona²⁸ a ke zmírnění některých majetkových křivd, způsobených obětí II. světové války. Shromažďuje přitom cennou dokumentaci a mapuje rozsah majetkových změn, k nimž došlo v důsledku historického vývoje na území České republiky v letech 1938 až 1945 i v poválečném období. V průběhu roku 2015 Ministerstvo kultury ve spolupráci s Centrem připraví a do konce roku 2016 svolá mezioborovou konferenci o optimální budoucí podobě Centra za účasti zástupců veřejných muzejních a galerijních organizací, veřejných knihoven, Národního památkového ústavu a dalších zainteresovaných institucí a odborných sdružení.²⁹ V souvislosti se změnou společenské role Centra po roce 2016 lze důvodně předpokládat jeho postupnou transformaci do podoby paměťové instituce s důrazem na badatelský, výstavní a edukační program. Ministerstvo kultury vyjde při návrhu této transformace ze závěrů konference, popsané v bodě 3.2.1.4. této Koncepce; ve spolupráci s Centrem připraví a předloží návrh transformace a návrh optimální právní formy Centra po této změně.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Centrem pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války

²⁷ Původně bylo založeno jako akademické základny při Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky. Vládním usnesením č. 683 ze dne 14. září 2011 byl jeho statut změněn na o.p.s.

²⁸ Zákon č. 212/2000 Sb., o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem, ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ Např. Asociace muzeí a galerií České republiky, Rada galerií České republiky, Uměleckohistorické společnosti v Českých zemích ad.

3.2.1.4. Začlenění Centra pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války do mezinárodních organizací a aktivit

Dlouhodobě se připravuje zapojení Centra do tzv. „Panelu 5“, skupiny pěti vládních center, která na stejném základě a se stejným zaměřením působí v pěti evropských zemích. Tyto vládní instituce vzájemně konzultují, diskutují, sdílejí informace a prezentují záměry svých vlád v otázkách zmírňování majetkových křivd na mezinárodních fórech. Centrum zpracuje a Ministerstvu kultury předloží strukturovaný koncepční dokument o svém zapojení do mezinárodních aktivit a organizací, který bude součástí přípravné dokumentace ke konferenci podle bodu 3.2.1.3. této Koncepce.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války

3.2.1.5. Zpracování přehledu historických muzejních sbírek měst a obcí ve vlastnictví státu a muzejních sbírek ve vlastnictví státu, spravovaných obcemi včetně návrhu majetkoprávního vypořádání

Ministerstvo kultury dokončí podle reálných možností evidenci veškerých historických muzejních sbírek měst a obcí ve vlastnictví státu a muzejních sbírek ve vlastnictví státu, spravovaných obcemi. Na jejím základě postupně provede v součinnosti s městy a obcemi právní a historickou analýzu jednotlivých případů a navrhne optimální řešení jednotlivých případů tak, aby byl vždy kladen maximální důraz na ochranu sbírek a sbírkových předmětů a zachování jejich využití pro službu veřejnosti (modelovým příkladem takového postupu je v současnosti řešení otázky Sklářského muzea v Novém Boru). V rámci řízení tohoto procesu je nutno brát v úvahu, že při ověřování vlastnictví sbírek mohou nastat praktické komplikace, vyžadující řešení *ad hoc* podle povahy jednoho každého případu. Zpracování evidence a analýz proto bude probíhat průběžně. Hodnotící zprávu s návrhem dalšího postupu ve věci na základě zjištěných skutečností připraví Ministerstvo kultury.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových

3.2.2. Zřízení Registru muzeí a galerií

Zákon č. 122/2000 Sb. definuje muzeum jako sbírkotvornou instituci a stanoví, že ta muzea, která spravují sbírky ve vlastnictví státu a územních samosprávných celků zapsané v Centrální evidenci sbírek (CES), jsou poskytovateli standardizovaných veřejně prospěšných služeb vymezených tímto zákonem. Zákon také stanoví pro poskytovatele standardy územní, časové, ekonomické a fyzické dostupnosti veřejně prospěšných služeb. Standard územní dostupnosti – síť poskytovatelů veřejně prospěšných služeb – zveřejňuje Ministerstvo kultury v informačním systému s dálkovým přístupem, jímž je Centrální evidence sbírek (CES). Ta má ale pouze evidenční povahu. O muzeích, která jsou poskytovateli standardizovaných veřejně prospěšných služeb, neuvádí žádné další informace. Ministerstvo kultury proto připraví zavedení Registru muzeí a galerií (dále jen „Registr“), který zahrne nejen instituce, spravující sbírky zapsané v CES, ale i další muzea, splňující předem dané standardy. Ministerstvo tyto standardy stanoví a stanoví také pravidla registračního řízení. Registr bude zveřejněn v informačním systému s dálkovým přístupem; veřejnost by tak měla získat možnost odlišit muzea (a galerie), která odborně tvoří, uchovávají, spravují a využívají sbírky ve veřejném zájmu a poskytují nejen standardizované, ale i další služby veřejnosti, od institucí, které jsou „muzei“ pouze podle názvu.

Registr bude založen na kategorizaci muzeí a galerií. Pro každou kategorii muzejních organizací budou stanovena kritéria a jim odpovídající rozsah veřejné služby tam, kde to bude možné a účelné. Postup zavedení Registru bude probíhat v úzké spolupráci se zřizovateli muzeí a galerií, stejně jako se zástupci akademické obce a s odbornými sdruženími.

3.2.2.1. Presentace záměru zřízení Registru a odborná rozprava

Ministerstvo kultury připraví výchozí prezentaci záměru zřídit Registr. S tímto záměrem seznámí zřizovatele muzeí a galerií spravujících sbírky muzejní povahy zapsané v Centrální evidenci sbírek podle ustanovení § 3 až § 8 zákona č. 122/2000 Sb. a dále významná odborná sdružení, především Asociaci muzeí a galerií České republiky a Radu galerií České republiky. V součinnosti s nimi uspořádá seminář k zavedení Registru, jímž bude zahájena odborná rozprava na toto téma. Účelem semináře bude mimo jiné také dosažení shody na pravidlech registračního řízení atp.

Záměrem ministerstva – na základě konzultací v pracovním týmu, připravujícím novelu zákona č. 122/2000 Sb. – je, aby byl Registr zřízen zákonem.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.2.2. Návrh struktury informací a způsobu zveřejňování informací v Registru muzeí a galerií

Na základě odborného konsenzu Ministerstvo kultury navrhne detailní strukturu Registru a způsob zveřejňování informací v něm obsažených pro novelu zákona č. 122/2000 Sb. Registr veřejných muzeí a galerií se stane účinným nástrojem informování veřejnosti o veřejné službě, poskytované soustavou muzeí a galerií v České republice, a to bez ohledu na vlastnictví sbírek. Zavedením Registru bude také definována Národní síť muzeí a galerií, jejichž veřejně prospěšné služby budou garantovány veřejnou správou.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky, Radou galerií České republiky a Českým výborem ICOM

3.2.3. Národní síť muzeí a galerií

Předpokládá se, že do Registru budou muzea zapisována v několika kategoriích. Muzea (a galerie) zapsaná do nejvyšší kategorie budou tvořit Národní síť muzeí a galerií. Ustavení této sítě zároveň stanoví okruh organizací, na něž se potenciálně může v oblasti muzeí a galerií vztahovat zákon o veřejnoprávní instituci v kultuře.³⁰

³⁰ Viz programové prohlášení vlády z 12. února 2014: „vláda přijme zákon o kultuře, zákon o veřejnoprávní instituci v kultuře, který odstraní nedostatky dnešních příspěvkových organizací, odpolitizuje je a zajistí jejich stabilní financování.“

3.2.3.1. Presentace záměru ustavení Národní sítě muzeí a galerií a zahájení veřejné diskuse k němu

Ministerstvo kultury připraví výchozí prezentaci záměru zřídit Registr a ustavit Národní síť muzeí a galerií a důvodovou zprávu k němu. S tímto záměrem seznámí významná odborná sdružení, především Asociaci muzeí a galerií České republiky, Radu galerií České republiky, Český výbor ICOM a Český svaz muzeí v přírodě, a v součinnosti s nimi uspořádá seminář k němu, jímž zahájí veřejnou odbornou diskusi na toto téma.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.3.2. Stanovení kritérií pro zápis muzeí a galerií do Národní sítě muzeí a galerií

V návaznosti na výsledky veřejné diskuse stanoví Ministerstvo kultury kritéria pro zápis do jednotlivých kategorií Registru, zohledňující především význam a rozsah sbírky, výsledky dosavadní vědecké a výzkumné činnosti a rozsah veřejné služby, kterou poskytují. Tato kritéria budou stanovena rovněž se zřetelem k naplnění závazných zásad, tzv. pravidel Altmark³¹ v takovém rozsahu, v němž se tato pravidla budou na příslušné instituce vztahovat. Při stanovení kritérií přihlédnou Ministerstvo kultury rovněž ke schopnosti jednotlivých institucí dostát nejvyšším standardům služeb veřejného muzea (galerie). Zařazením muzea či galerie do nejvyšší kategorie Registru se muzeum či galerie stane součástí Národní sítě muzeí a galerií. Do této kategorie budou zařazena jednak muzea, u nichž není pochybnost, že stanovená kritéria splňují (zejména národní a zemská muzea), uvedená jmenovitě v zákoně,³² jednak další muzea (galerie) na základě výsledků registračního řízení.

³¹ Viz Rozsudek Evropského soudního dvora ve věci Altmark (C – 280/00).

³² Podle vzoru zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů, jímž se dosavadní archivy, označované v předchozí právní úpravě jako tzv. „archivy zvláštního významu“, transformují na „specializované akreditované archivy“. V ustanovení § 80, odst. 4, jsou výčtem vyjmenovány významné historicky vzniklé archivy, které se za „specializované akreditované archivy“ považují dnem nabytí účinnosti zákona, aniž by procesem akreditace prošly. Zařazení jednotlivých institucí do Národní sítě muzeí a galerií by mělo být zákonem upraveno podle stejného principu.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky, Radou galerií České republiky a Českým výborem ICOM

3.2.4. Koncepce a síť metodických center

Pro činnost snad všech sbírek muzejní povahy v České republice má zásadní význam postupně budovaná síť metodických center. Tato síť, postavená vesměs na starších historicky vzniklých základech a tvořená soustavou pracovišť při některých muzeích a galeriích, příspěvkových organizacích Ministerstva kultury, představuje důležitou součást podpory, kterou Česká republika poskytuje na ochranu národního kulturního dědictví. V současnosti tuto síť tvoří:

- **Centrum pro informační technologie v muzejnictví (CITeM) při Moravském zemském muzeu;**
- **Centrum pro prezentaci kulturního dědictví při Národním muzeu;**
- **Centrum nových strategií muzejní prezentace při Moravské galerii v Brně;**
- **Metodické centrum konzervace při Technickém muzeu v Brně;**
- **Metodické centrum muzejní pedagogiky při Moravském zemském muzeu;**
- **Metodické centrum pro muzea v přírodě při Valašském muzeu v Rožnově pod Radhoštěm;**
- **Metodické centrum pro muzea výtvarného umění při Národní galerii v Praze;**
- **Metodické centrum knižní kultury při Památníku národního písemnictví;**

V letech 2010 až 2014 osvědčila některá metodická centra svou důležitost mimořádným způsobem.³³ Jednoznačně se prokázalo, že jde o životaschopnou a důležitou složku veřejné podpory soustavě muzeí a galerií v České republice. Přesně stanovená kritéria pro působení metodických center by měla být v budoucnu zakotvena rovněž novelou zákona č. 122/2000 Sb., nebo eventuálně v zákoně o veřejnoprávní instituci v kultuře. Právní norma by zároveň vymezila jejich působnost a postup při jejich zřizování a zrušování. Tento krok, úzce související s budoucím uspořádáním sítě muzeí a galerií v České republice, předpokládá náležitou koncepční a organizační přípravu. Ta bude probíhat ve třech etapách.

3.2.4.1. Souborná zpráva o činnosti sítě metodických center při muzeích a galeriích, příspěvkových organizacích Ministerstva kultury

V součinnosti s muzejními organizacemi, zastřešujícími činnost jednotlivých metodických center, připraví Ministerstvo kultury soubornou zprávu o historii, působnosti, postavení a perspektivách těchto center. Tato zpráva bude podkladem pro další koncepční práci ministerstva. Bude obsahovat detailní zhodnocení činnosti jednotlivých center a informace o jejich přínosu pro ochranu, rozšiřování a prezentaci sbírek muzejní povahy v České republice. Ministerstvo kultury zprávu zpracuje a zveřejní způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Moravským zemským muzeem, Národním muzeem, Moravskou galerií v Brně, Technickým muzeem v Brně, Valašským muzeem v Rožnově pod Radhoštěm, Národní galerií v Praze a Památkem národního písemnictví

³³ Dobrou ukázkou může být např. Metodické centrum pro muzea výtvarného umění při Národní galerii v Praze, jehož mezinárodní kontakty a aktivity po incidentu se zadržením uměleckých děl z majetku České republiky ve Vídni v roce 2011 výrazně napomohly obnovit mezinárodní mobilitu sbírkových předmětů ve vlastnictví České republiky v letech 2012 a 2013. Metodické centrum při Technickém muzeu v Brně významně a s úspěchem spolupracovalo např. při záchraně mobiliárního fondu požárem poškozeného hradu Krásná Horka a při restaurování Třebechovického betléma.

3.2.4.2. Koncepce sítě a další činnosti metodických center při muzeích a galeriích, příspěvkových organizacích Ministerstva kultury a společný informační portál

V návaznosti na zprávu podle bodu 3.2.4.1. této Koncepce, po vyhodnocení jejích závěrů a po konzultacích se sdruženími odborné veřejnosti, zejména s Asociací muzeí a galerií České republiky, Radou galerií České republiky, Českým výborem ICOM a Českým svazem muzeí v přírodě, Ministerstvo kultury zpracuje koncepci dalšího působení metodických center s vymezením jejich působnosti, vyčíslením dopadů na státní rozpočet a návrhem věcného záměru novely příslušných právních norem tak, aby existence metodických center získala výslovnou oporu v právním řádu České republiky. Současně Ministerstvo kultury zřídí společný informační portál metodických center, který naváže na současnou webovou podstránku ministerstva a bude na jednom místě s příslušnými odkazy informovat o novinkách v činnosti center a usnadňovat přístup uživatelů k jejich metodickým dokumentům. Ministerstvo kultury zpracuje a předloží koncepci sítě a další činnosti metodických center.

Termín: do 31. prosince 2017; k témuž datu spustí i společný informační portál

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.4.3. Návrh ukotvení sítě metodických center muzeí a galerií v působnosti Ministerstva kultury v právním řádu České republiky

Ve shodě s koncepcí sítě a dalšími činnostmi metodických center a s ohledem na skutečný vývoj legislativy České republiky v oblasti muzejnictví Ministerstvo kultury zpracuje a do mezirezortního připomínkového řízení předloží návrh novelizace zákona č. 122/2000 Sb., případně návrh části zákona o veřejnoprávních institucích v kultuře, jímž vymezí právní rámec činnosti těchto center. Návrh ministerstvo zpracuje po konzultacích se sdruženími odborné veřejnosti, zejména s Asociací muzeí a galerií České republiky, Radou galerií České republiky, Českým výborem ICOM a Českým svazem muzeí v přírodě.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.4.4. Financování činnosti metodických center

V letech 2017 až 2018 dojde v návaznosti na změny legislativy a na stanovení činnosti metodických center jako jednoho z důležitých parametrů pro začlenění jednotlivých muzejních organizací do Národní sítě muzeí a galerií také ke změně způsobu financování metodických center. Metodická centra, která budou začleněna do Národní sítě muzejních a galerijních organizací, budou zařazena do specifikovaného výdajového bloku *Záchrana a obnova kulturních památek, veřejné služby muzeí*, okruh *Programy podpory veřejných služeb v muzeích*, v rámci rozpočtové kapitoly 334, čímž bude umožněna přesná identifikace finančních toků určených na metodickou podporu muzeí a galerií v České republice. Tento systém zároveň usnadní predikci dopadů činnosti metodických center na státní rozpočet.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.5. Zlepšení systematické odborné péče o sbírky muzejní povahy a účinnější podpora prezentace kulturního dědictví

Řádné fungování sítě metodických center vytváří jeden z důležitých předpokladů pro to, aby muzea a galerie, spadající do působnosti zákona č. 122/2000 Sb., mohla úspěšně plnit jeden ze svých základních úkolů, totiž kvalifikovanou péči o sbírky a sbírkové předměty. Jedním z nejdůležitějších úkolů nejbližších let bude stanovení oborových standardů této péče a nastavení systému jejich aplikace a kontroly, které se stanou jedním z měřítek pro čerpání veřejných prostředků jednotlivými muzei a galeriemi.

Vedle kvalifikované péče o sbírky a sbírkové předměty hraje rozhodující roli pro posuzování úspěšnosti muzeí a galerií prezentace národního kulturního dědictví. S ní souvisejí dvě důležitá témata: rozvoj prostorového a technického zabezpečení sbírek a zajištění mechanismů účinné podpory mobility sbírek a sbírkových předmětů. Ochrana movitého

kulturního dědictví je samostatně řešena prostřednictvím Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví.³⁴

3.2.5.1. Stanovení rámcových standardů kvalifikované péče o sbírky muzejní povahy

V úzké vazbě na cíl, formulovaný v bodě 3.2.3.2. Koncepce (*Stanovení kritérií pro začlenění jednotlivých institucí do Národní sítě muzeí a galerií*) navrhne Ministerstvo kultury po veřejné odborné rozpravě základní profesní standardy kvalifikované péče o sbírky muzejní povahy. Tyto standardy využije při přípravě návrhu novely zákona č. 122/2000 Sb. Samotné standardy potom budou podkladem pro přípravu prováděcího předpisu k tomuto zákonu, tj. návrhu návazné vyhlášky Ministerstva kultury.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky, Radou galerií České republiky a Českým výborem ICOM

3.2.5.2. Rozvoj prostorového a technického zajištění státních muzeí a galerií

Státní muzea a galerie spravují nejvýznamnější a nejpočetnější sbírky muzejní povahy, které tvoří téměř polovina sbírkových předmětů uchovávaných ve sbírkách muzejní povahy v České republice. Řada muzejních budov určená k uchovávání sbírek muzejní povahy dnes již nevyhovuje základním standardům uchovávání a ochrany sbírkových předmětů. Efektivním řešením je jak oprava stávajících budov, tak výstavba nových objektů administrativního a depozitárního charakteru. Jedná se zejména o historické budovy Národního muzea, Národní galerie v Praze, Památníku národního písemnictví, Uměleckoprůmyslového muzea, Moravské galerie v Brně, Národního zemědělského muzea, Poštovního muzea a Armádního muzea Žižkov Vojenského historického ústavu Praha. Z nových objektů půjde zejména o centrální depozitáře Moravského

³⁴ V roce 2015 je Ministerstvem kultury předkládán materiál pro jednání schůze vlády Zpráva o plnění úkolů a návrh dalšího postupu v rámci Integrovaného systému ochrany movitého kulturního dědictví na léta 2016 - 2020

zemského muzea, Uměleckoprůmyslového musea, Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm, o projekt Metodického centra konzervace při Technickém muzeu v Brně a o stavbu výstavního pavilonu Muzea skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou. Mezi multifunkčními objekty s výraznou prezentační složkou budou patřit zejména Muzeum umění Olomouc – SEFO a část areálu Masarykova nádraží v Praze, adaptovaná pro potřeby Národního technického muzea.³⁵

Termíny: dle schválených harmonogramů

Gestor: Ministerstvo kultury, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra

3.2.5.3. Podpora prezentačních aktivit muzeí a galerií

Prezentační aktivity patří mezi nejdůležitější činnosti muzeí a galerií. Aby je jednotlivé organizace mohly účinně rozvíjet, je třeba jim vytvořit optimální prostředí zejména po stránce právní a ekonomické. Ministerstvo kultury předloží návrh účinných nástrojů k podpoře prezentačních aktivit, jimiž mohou být zejména: mechanismus udělování státní záruky³⁶, průběžně aktualizovaná legislativní mapa způsobů poskytování záruky nezabavitelnosti sbírkových předmětů, které jsou předmětem mezinárodní kulturní výměny, sledování statistických ukazatelů kulturní výměny a finanční podpora vybraných prezentačních projektů podle stanovených kritérií.

Vedle tradičních muzeí a galerií se prezentační aktivity budou dále rozvíjet i v rámci nových, netradičních forem paměťových institucí, jimiž jsou specializované památníky. Jejich úloha jako specifické formy muzeí spočívá v tom, aby v detailním kontextu připomínaly úlohu významných osobností a událostí ve vazbě na konkrétní lokalitu. V tom spočívá nenahraditelný přínos památníků pro rozvíjení a prohlubování povědomí o historické a kulturní identitě. Ministerstvo kultury proto bude podle

³⁵ Problematikou se dále zabývá Státní kulturní politika na léta 2015 - 2020

³⁶ Podle zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

konkrétních potřeb a okolností nejen budovat nové památníky, ale bude též poskytovat metodickou a dle možností i finanční pomoc nestátním institucím – památníkům.³⁷

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.5.4. Podpora rozvoje formy tzv. vědeckých center při technických a přírodovědných muzeích

V České republice dosud není odpovídajícím způsobem využíván potenciál, který zejména od 60. let 20. století představují při přírodovědných a technických muzeích tzv. vědecká centra (Science Centers). Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií a Českým výborem ICOM navrhne opatření vedoucí k užší spolupráci a rozvoji v této oblasti.

Termín: do 30. června 2017

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií a Českým výborem ICOM

3.2.5.5. Podpora rozvoje tzv. kulturních a kreativních průmyslů

Od rychlého postupu industrializace ve druhé polovině 19. století vzrůstá i na území dnešní České republiky role prolínání tzv. vysokého a nízkého umění či kultury, které je v posledních desetiletích systematicky využíváno k povzbuzení ekonomického růstu mj. formou tzv. kulturních a kreativních průmyslů. Náleží k nim např. oblasti reklamy, architektury a designu. Jedná se o činnosti, při kterých se umění a kultura stávají tvůrčí investicí do produkce „nekulturního“ zboží. Dobrá uplatnitelnost výstupů a převládající komerční charakter činnosti těchto oblastí jsou předpokladem jejich vysokého podílu na ekonomickém výkonu. Kreativita je v těchto oblastech zásadním „motorem“ inovací. Význam kulturních a kreativních průmyslů pro ekonomický

³⁷ V této souvislosti lze zmínit např. budovaný Památník romského holokaustu v Hodoníně u Kunštátu a z připravovaných projektů Památník Jana Palacha ve Všetatech.

a společenský růst, zaměstnanost, rozvoj informačních a komunikačních technologií, které čerpají z atraktivity obsahu, je již v mnohých zemích pokládán za evidentní a nezpochybnitelný. V ekonomicky vyspělých evropských státech v současnosti rostou kulturní a kreativní průmysly rychleji než zbytek ekonomiky. Kromě toho výrazně přispívají ke kvalitě života. Na jejich podporu jsou přijímána strategická opatření na národních i regionálních úrovních. Ministerstvo kultury v součinnosti s organizacemi odborné veřejnosti připraví strategii na podporu kulturních kreativních průmyslů v oblasti muzejnictví.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií, Radou Galerií České republiky a Českým výborem ICOM

3.2.5.6. Nastavení nových parametrů pro muzejní statistiku

Vzhledem k potřebě zajištění relevantní zpětné vazby, vypovídající o činnosti muzeí a galerií, a potřebě zachování návaznosti na výsledky činnosti pracovní skupiny EGMUS (European Group on Museum Statistics), která představuje jednotnou základnu vývoje muzejní statistiky v kontextu celé EU, Ministerstvo kultury ve spolupráci s Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu (NIPOS) a s profesními sdruženími inovuje stávající systém muzejní statistiky, zejména projekt *Benchmarking muzeí a galerií*.³⁸ Bude přitom sledovat zvýšení informační hodnoty statistických výstupů NIPOS-CIK při zachování kontinuity klíčových parametrů tak, aby byla zajištěná dlouhodobá kontinuita hlavních sledovaných ukazatelů.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu

³⁸ NIPOS při provádění změn statistických výstupů bude konzultovat dopady i s dalšími profesními spolky a svazy zastupujícími specializovaná muzea a galerie.

3.2.5.7. Omezení rizik v souvislosti s terorismem

Nejnovější vývoj v Evropě a severní Africe ukazuje, že se muzea a galerie mohou stát symbolickými cíli teroristických útoků. Ministerstvo kultury nemůže tuto skutečnost ignorovat. V součinnosti s Ministerstvem vnitra a Policií České republiky proto připraví jednak soubor preventivních opatření k zamezení podobnému útoku, jednak bezpečnostní postupy pro nejvíce ohrožené instituce v případě, že by k takovému útoku navzdory preventivním opatřením došlo. V první fázi se tato opatření budou týkat historické budovy Národního muzea, Národní galerie v Praze, historické budovy Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a Židovského muzea v Praze. V součinnosti s vrcholovým managementem těchto institucí připraví Ministerstvo kultury metodiku prevence a ochrany těchto institucí.

Termín: do 30. června 2016

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem vnitra

3.2.6. Akvizice současného výtvarného umění

Akvizice současného výtvarného umění představují jednu z největších slabín současného fungování muzeí umění v České republice. Veřejné finanční prostředky určené na tento účel jsou minimální, jejich vynakládání není podřízeno jednotným kritériím a nepodléhá většinovému konsensu odborné veřejnosti. V České republice neexistuje specializovaná centrální státní instituce, zaměřená pouze na prezentaci současného českého umění s možnými přesahy do zahraničního umění, pověřená současně získáváním děl reprezentujících převládající trendy českého a světového umění. Absence podobné instituce v České republice je v evropském měřítku neobvyklá. Kořeny tohoto stavu tkví hluboko v minulosti, v politicky motivovaném zrušení někdejší Moderní galerie roku 1942.

Postupný zrod sítě regionálních galerií, dnes vesměs příspěvkových organizací vyšších územně samosprávných celků, který kulminoval v 50. a 60. letech minulého století, tuto mezeru částečně zaplnil, ale účelně fungující centrální státní instituci nahradit nemohl. V důsledku výše uvedeného historického vývoje jsou dnes prostředky všech veřejných institucí, které se v České republice zaměřují mimo jiné také na prezentaci a akvizici

současného umění, nejen limitované, ale také vynakládané nekoordinovaně. Současná situace nijak nezamezuje nezamýšlenému (nikoliv záměrně konkurenčnímu) vzniku duplicitně koncipovaných sbírek. Především však nezaručuje, že všechny důležité fenomény současného umění v České republice budou podchyceny, zmapovány a akviziční strategií jednotlivých regionálních muzeí a galerií adekvátním způsobem uchovány a zpřístupněny veřejnosti.

3.2.6.1. Zřízení dotačního programu Akviziční fond

Základní veřejnou službu v této oblasti by proto do budoucna měl garantovat dotační program Akviziční fond. Navrhované řešení žádným způsobem neomezuje v akvizicích současného umění stávající muzea a galerie. Jeho cílem je vytvoření muzejní a galerijní základny pro širěji koncipovanou veřejnou podporu živého umění, vyplňující určité vakuum, které v této oblasti v rámci veřejných institucí existuje. Podstatou návrhu je – vedle vyčlenění předem stanovených rozpočtových prostředků na tento účel – otevření prostoru při rozhodování o jejich vynakládání pro reprezentativní zastoupení odborné veřejnosti a jejích organizací tak, aby akviziční činnost takto koncipovaného dotačního programu získala vysokou míru legitimacy. Nákupy z dotačního programu Akviziční fond nebudou omezeny pouze na volné umění, ale budou zahrnovat také oblast užitého umění, zejména špičková díla průmyslového designu, dokumentace architektonických návrhů, význačné příklady užité grafiky, fotografie atd.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.6.2. Veřejná konzultace a návrh systémového řešení otázky prezentace a odborné správy děl současného výtvarného umění

Dotační program Akviziční fond výrazným způsobem zlepší podmínky pro prezentaci a uchování děl současného umění, včetně příkladných ukázek průmyslového designu a dokumentace architektonických návrhů. Aby bylo v maximální míře zajištěno efektivní využití jeho prostředků, ustanoví Ministerstvo kultury pracovní skupinu

tvořenou zástupci relevantních akademických a univerzitních pracovišť, oborových profesních sdružení a muzejních a galerijních organizací. Práce skupiny bude nejlepší odbornou zárukou, že budou systémovým způsobem řešeny otázky uchování a prezentace děl současného výtvarného umění, pořízených v rámci dotačního programu Akviziční fond, a to včetně zajištění základní odborné péče o ně a jejich následného vědeckého zhodnocení.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.7. Aktivity muzeí a galerií v oblasti vědy a výzkumu

Věda a výzkum představují důležitou složku činnosti muzeí a galerií. Potenciál těchto organizací má přitom v dané oblasti svá nezanedbatelná specifika. Hlavní výhodou muzejních pracovníků v oblasti vědy a výzkumu je každodenní blízký kontakt se sbírkovými předměty, jejich dokonalá znalost a zpravidla také velmi dobrá znalost srovnatelných sbírkových předmětů ze sbírkových fondů jiných institucí v České republice, ale často i v zahraničí. Tato výhoda představuje významný potenciál pro spolupráci nejen s partnerskými muzejními a galerijními organizacemi, ale především s institucemi z akademické sféry. Prostřednictvím grantů na velké výstavní projekty již v této chvíli v rámci mechanismů GAČR³⁹ a NAKI⁴⁰ Česká republika významným způsobem podporuje konsorciální projekty, propojující často právě muzea a galerie s institucemi z akademické sféry. Potenciál, který tato spolupráce představuje, však stále není dostatečně využíván.

3.2.7.1. Využití potenciálu muzeí a galerií v oblasti vědy a výzkumu

Sbírkové fondy muzeí a galerií v České republice vytvářejí optimální podmínky pro plnohodnotnou účast jednotlivých institucí na mezinárodní spolupráci, ale ne samy o sobě. Jejich využití je nemyslitelné bez odpovídajícího odborného zpracování

³⁹ Granty, udělované Grantovou agenturou České republiky.

⁴⁰ Granty, udělované Ministerstvem kultury v rámci Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI).

a publikačního zhodnocení. Ministerstvo kultury proto bude i nadále účinně podporovat, vyhledávat a vytvářet příležitosti a podmínky pro spolupráci muzeí a galerií v oblasti vědy a výzkumu a to jak na národní, tak i mezinárodní úrovni a to zejména s přihlédnutím k funkčním mechanismům GAČR a NAKI. Úspěšné plnění kritérií VaVa⁴¹ jednotlivými muzei a galeriemi, podle jejich reálných možností, dále vytváří optimální předpoklady pro zlepšení kvality jejich veřejné služby a zlepšuje možnosti jejich spolufinancování.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.8. Strategie dalšího postupu v oblasti digitalizace národního kulturního dědictví

Klíčovou otázkou dalšího rozvoje muzejnictví je schopnost muzeí a galerií osvojit si a všestranně využívat informační technologie. V letech 2010 až 2014 učinila v tomto směru řada muzeí v České republice zásadní pokrok především směrem k prezentacím svých sbírek a své činnosti na webu. Marketingové využití webových stránek jednotlivých muzeí a galerií se pronikavě zlepšilo a v některých případech se přiblížilo běžným světovým standardům. Některé instituce začaly v letech 2010 až 2014 zavádět jako standard služeb veřejnosti specializované webové stránky jednotlivých krátkodobých výstavních projektů. Prakticky o všech veřejných muzeích a galeriích, spadajících do působnosti zákona č. 122/2000 Sb., je možné najít na jejich webových stránkách základní informace o objektech, které spravují, o jejich stálých expozicích a nejznámějších sbírkových předmětech, o krátkodobých výstavách, ale také informace praktického rázu, zejména otvírací dobu a kontakty na vedení a pracovníky těchto institucí. Jinou otázkou zůstává, jak často jsou tyto informace aktualizovány a jak jsou webové stránky jednotlivých institucí uživatelsky přátelské a atraktivní. V této oblasti existují mezi jednotlivými organizacemi velké rozdíly.

Pokud se webové stránky staly nezbytnou součástí veřejné služby muzeí a galerií a jsou tak dnes až na výjimky chápány i vedením těchto organizací, pak se totéž bohužel netýká interních informačních systémů. Přitom z hlediska infrastruktury představuje

⁴¹ Sekce pro vědu, vývoj a inovace vznikla při Úřadu vlády ČR s cílem koordinovat a řídit systém vědy a výzkumu

digitalizace movitého národního kulturního dědictví zásadní úkol. Na jeho plnění závisí řada činností od odborného zpracování sbírkových předmětů až po jejich mobilitu a schopnost uplatnění ve velkých výstavních projektech a tím i jejich zhodnocování. Pomalý postup digitalizace sbírkového fondu navíc způsobuje, že jednotlivé organizace vkládají důležitá data o sbírkových předmětech do zastaralých a neaktualizovaných systémů. Potom je stále obtížnější zajistit jejich kompatibilitu s novějšími uživatelskými rozhraními.

Po technické stránce vede cesta z této situace přes důslednou standardizaci těchto systémů a pravidelnou aktualizaci užívaných softwarových nástrojů, přičemž nejvyšší prioritu musí mít ochrana uložených dat. Tato Koncepce nemůže nahrazovat základní dokument, *Strategii ICT Ministerstva kultury*, a řeší jenom dílčí úsek aplikačních nástrojů, užívaných speciálně v muzeích a galeriích. Klade důraz také na motivaci muzejních pracovníků k užívání nejmodernějších dostupných verzí standardizovaných systémů. Klíčovou úlohu v tomto směru hrají databáze CES a systém DEMUS.

3.2.8.1. Modernizace databáze Centrální evidence sbírek (CES) online

Databáze CES, která je zřízena zákona č. 122/2000 Sb., musí být pravidelně doplňována a modernizována, aby neztratila svůj význam.⁴² Neustálým vývojem musí procházet také její uživatelská rozhraní tak, aby byla využitelná i pro nejnovější generace moderních mobilních komunikačních zařízení. Je nezbytné, aby byla databáze CES v souladu se *Strategií ICT Ministerstva kultury* modernizována tak, aby mohla sloužit skutečným potřebám muzeí a galerií, a to včetně přípravy výstavních projektů.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Moravské zemské muzeum a Ministerstvo kultury

⁴² Viz Příkaz ministra kultury č. 13/2014, kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády podle usnesení vlády č. 96/2014.

3.2.8.2. Modernizace systému DEMUS a jeho zpřístupňování potenciálním uživatelům

Veškeré moduly muzejního evidenčního systému DEMUS musejí procházet modernizacemi a aktualizacemi tak, aby byly použitelné i prostřednictvím moderních mobilních komunikačních zařízení. Zároveň je třeba postupně nahradit starší evidenční systémy, používané v některých muzejních organizacích,⁴³ v návaznosti na vypršení licencí či periodickou obměnu hardware odpovídajícími moduly systému DEMUS.⁴⁴

Termín: průběžně dle schváleného harmonogramu

Gestor: Moravské zemské muzeum a Ministerstvo kultury

3.2.8.3. Projekt eSbírky

V návaznosti na základní databázi bude založen a rozvíjen národní internetový informační portál eSbírky, přinášející veřejně dostupné informace o významných sbírkových předmětech muzeí a galerií České republiky. Součástí projektu je rovněž propojení obsahu eSbírek s Europeanou v rámci doporučení Evropské komise o digitalizaci kulturního materiálu a jeho dostupnosti on-line a o uchovávání digitálních záznamů.

Termín: průběžně

Gestor: Národní muzeum a Ministerstvo kultury

3.2.8.4. Začlenění databáze CES a prezentačního portálu eSbírky do resortního úložiště elektronických dat

V rámci standardizace informačních technologií bude databáze CES alokována na resortním datovém úložišti, budovaném v rámci projektu eCulture. Vzhledem

⁴³ Např. systém BACH v Národní galerii v Praze.

⁴⁴ Viz Příkaz ministra kultury č. 13/2014, kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády podle usnesení vlády č. 96/2014.

ke kapacitním nárokům CES a především k nutnosti zajistit za všech okolností bezpečnost a úplnost dat do CES vložených je však třeba, aby existovala i jejich pravidelně aktualizovaná nezávislá záloha. K systémovému řešení této otázky a realizaci opatření, která budou výsledkem odborných doporučení, svolá Ministerstvo kultury ve spolupráci s Centrem pro informační technologie v muzejnictví (CITeM) konferenci „Technologická budoucnost CESu“.

Termín: do 31. března 2017

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.9. Funkce muzeí v procesu uchování a prezentace statků nemateriální kultury

Statky nemateriální povahy představují důležitou součást kulturního dědictví a funkce muzeí v procesu jejich uchování je nezastupitelná. V České republice je již tradičně věnována péče venkovské tradiční lidové kultuře, kterou zajišťují vybraná muzea s etnografickými pracovišti spolu s Národním ústavem lidové kultury ve Strážnici. Je však třeba vytvořit podmínky i pro další muzea, která se podílejí na péči o nemateriální kulturní dědictví, například pro muzea v přírodě, a nově i o muzea uchovávající a prezentující dědictví takových statků nemateriální kultury, které se vymykají tradičním etnografickým a folkloristickým výměrům. Jde například o dokumentaci a prezentaci historických technologických postupů a „folklórních“ projevů z městské oblasti a ze specifických období moderních dějin i sfér lidské profesní činnosti. Ale nejedná se pouze o tradiční lidovou kulturu, obdobný důraz bude kladen rovněž i na problematiku nemateriálního dědictví v oblasti výtvarné kultury. Ministerstvo kultury bude dbát o důslednou implementaci mezinárodních závazků v oblasti nemateriální kultury do praktické činnosti muzejních institucí v České republice. Dále bude podporovat participaci muzeí při realizaci Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice a Úmluvy o zachování nemateriálního kulturního dědictví a při realizaci Koncepce účinnější péče o památkový fond České republiky. Zvláštní zřetel bude i nadále věnovat činnosti muzeí, zařazených do sítě informačních, školících a metodologických pracovišť pro zajištění Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice.

3.2.9.1. Spolupráce muzeí a galerií při uchování a prezentaci statků nemateriálního kulturního dědictví

Ministerstvo kultury bude koordinovat a metodicky podporovat činnosti jednotlivých muzeí a galerií směřující k dokumentaci, odbornému zpracování a prezentaci statků nemateriálního kulturního dědictví jak na regionální, tak na národní úrovni. Muzejní instituce budou s ministerstvem spolupracovat při nominaci statků nemateriální kultury pro Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury České republiky, respektive, bude-li založen, pro Národní reprezentativní seznam nemateriálního kulturního dědictví České republiky.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.9.2. Spolupráce muzeí a galerií při uchování a prezentaci statků současné nemateriální kultury

Ministerstvo kultury bude koordinovat a metodicky podporovat činnosti jednotlivých muzeí a galerií směřující k dokumentaci, odbornému zpracování a prezentaci statků moderní a současné nemateriální kultury. K tomuto účelu již slouží Centrum populární hudby a nových médií v Českém muzeu hudby, organizační složky Národního muzea.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.10. Muzea v přírodě

Od konce devatenáctého století sleduje evropské muzejnictví cíl uchovat maximum kvalitních ukázek regionální a lokální lidové architektury, a to jak ve stavu *in situ*, tak přenesených a shromážděných na jednom místě. Tak vznikl samostatný typ tzv. „muzeí v přírodě,“ která plní nezastupitelnou ochrannou, konzervační, badatelskou i edukační roli. Od roku 2007 působí i v České republice jejich samostatné odborné sdružení, Český svaz

muzeí v přírodě, který užívá jako své motto: „...*Posláním muzeí v přírodě je předkládat širokým vrstvám návštěvníků pravdivé příběhy o skutečných lidech prostřednictvím živých, interaktivních prezentací s využitím autentických staveb a objektů a povzbudit je k tomu, aby své zážitky sdíleli s námi i mezi sebou navzájem.*“

Muzea v přírodě tvoří mezi návštěvníky sice poměrně populární, ale odborně dosud nedoceněnou součást muzejnictví v České republice. Cílem Ministerstva kultury je v letech 2015 až 2020 dosáhnout zásadní změny tohoto stavu. Bude to vyžadovat kvalifikovanou součinnost s jejich zřizovateli a rozvoj odpovídajících forem muzejní pedagogiky.

3.2.10.1. Konference o poslání a budoucnosti muzeí v přírodě a příprava koncepce

Ve spolupráci s Českým svazem muzeí v přírodě, s Metodickým centrem pro muzea v přírodě při Valašském muzeu v Rožnově pod Radhoštěm a spolu s dalšími odbornými sdruženími, zejména s Asociací muzeí a galerií a Českým výborem ICOM, uspořádá Ministerstvo kultury po důkladné přípravě a po několika dílčích seminářích zásadní oborovou konferenci o poslání a budoucnosti muzeí v přírodě. Na této konferenci budou řešeny otázky programové náplně, legislativního ukotvení a financování muzeí v přírodě v návaznosti na dosud existující dotační programy. Závěry této konference zpřístupní ve spolupráci s dalšími organizacemi ve formě návrhu střednědobé koncepce rozvoje muzeí v přírodě způsobem umožňujícím dálkový přístup a zohlední je při návrhu nezbytných legislativních změn.

Termín: do 30. června 2017

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Českým svazem muzeí v přírodě

3.2.10.2. Zefektivnění správy a organizace státních muzeí v přírodě v působnosti Ministerstva kultury

Správa muzeí v přírodě je v současnosti rozptýlena mezi několik příspěvkových organizací Ministerstva kultury. Ministerstvo kultury ve spolupráci s Českým svazem

muzeí v přírodě, Národním památkovým ústavem a Valašským muzeem v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm předloží návrh metodického a organizačního sjednocení státních muzeí v přírodě do jednoho organizačního celku.

Termín: do 30. června 2016

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Českým svazem muzeí v přírodě

3.2.11. Spolupráce muzeí a galerií s vysokými školami při koncipování edukačních aktivit

Muzea a galerie plní důležitou úlohu v procesu tzv. celoživotního učení,⁴⁵ jehož role v životě společnosti postupně vzrůstá spolu s růstem rychlosti technologických a procesních změn v každodenní praxi. Muzea a galerie současně až na výjimky nemají a z finančních důvodů ani v budoucnu nebudou mít dostatečnou odbornou kapacitu pro vývoj náročných edukačních aktivit. Jako nejvhodnější forma dalšího rozvoje jejich veřejné služby se v tomto směru ukazuje systematická spolupráce s vysokými školami příslušného odborného zaměření.

Vzhledem k velmi různorodé povaze muzejních a galerijních sbírek a k velkému počtu institucí, které do spolupráce v těchto případech vstupují a budou vstupovat, musí iniciativa k rozvoji interinstitucionálních vztahů vycházet buď od jednotlivých muzejních a galerijních organizací, nebo od vysokých škol příslušného odborného zaměření. Úlohou Ministerstva kultury v tomto směru zůstává zajistit, aby se výsledky této spolupráce promítaly do hodnocení jednotlivých muzeí a galerií. Je důležité, aby se staly jedním z hodnotících kritérií a usnadňovaly financování těch veřejných muzeí a galerií, které budou aktivně a iniciativně přistupovat k rozvoji svých edukačních aktivit ve spolupráci s vysokými školami. V tomto kontextu je třeba zdůraznit neopominutelnou roli muzejní pedagogiky a nutnost jejího dalšího rozvoje, ideálně formou akreditovaných studijních programů. Posilování úlohy muzeí a galerií v celoživotním vzdělávání⁴⁶ se stane předmětem koordinace mezi Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvem kultury.

⁴⁵ Do roku 1996 byl ve stejném významu užíván termín „celoživotní vzdělávání“, který dosud užívají četné vysokoškolské výukové programy a který má v dané souvislosti rovněž své opodstatnění.

⁴⁶ Vzhledem k tomu, že v tomto případě jde o iniciativu na straně nabídky vzdělávacích aktivit, je zde tento termín na místě spíše než dnes obvykle užívaný pojem „celoživotní učení“.

3.2.11.1. Systematická spolupráce s vysokými školami

Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, odbornými organizacemi v oblasti muzejnictví, stavovskými odbornými sdruženími a Radou vysokých škol bude průběžně spolupracovat při přípravě specializovaných vzdělávacích programů. Muzea jsou však místy pro projekty zejména neformálního vzdělávání (galerie pak i místem estetické kultivace) nejširší veřejnosti, proto budou preferovány edukační projekty připravené na míru konkrétním regionálním odlišnostem i charakteru sbírek v muzeích. Zkušenosti z této spolupráce mohou v budoucnu vést například k založení stálé pracovní skupiny, která bude v této oblasti evidovat dosažené výsledky a vydávat doporučení pro její další rozvoj. Ministerstvo kultury bude rovněž rozvíjet potenciál spolupráce muzeí s vysokými školami na tvorbách akreditovaných studijních programů a účasti muzejních pracovníků na výuce.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Asociací muzeí a galerií, Českým výborem ICOM a Radou vysokých škol

3.2.11.2. Soustavné mapování stavu a rozvoje spolupráce muzeí a galerií s vysokými školami v oblasti vzdělávacích programů a jejich podpora

Při plnění cíle 3.2.5.4. Koncepce (*Nastavení nových parametrů pro muzejní statistiku*) přihlédne Ministerstvo kultury k potřebě získávat úplné a aktuální informace o stavu spolupráce mezi muzei a galeriemi a vysokými školami při koncipování a realizaci vzdělávacích programů. Na základě možného návrhu stálé pracovní skupiny, zřízené v rámci plnění cíle 3.2.11.1. Koncepce případně do struktury sledovaných parametrů vloží údaje o edukačních aktivitách, založených na bázi této spolupráce.

Termín: do 31. prosince 2017

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Asociací muzeí a galerií, Českým výborem ICOM a Radou vysokých škol

3.2.11.3. Edukační portál pro muzea a galerie, poskytující veřejnou službu podle zákona č. 122/2000 Sb.,⁴⁷

Ministerstvo kultury ve spolupráci s příspěvkovými organizacemi realizujícími edukační aktivity zřídí pro společné sdílení zkušeností s těmito aktivitami specializovaný edukační portál, zaměřený na rozvoj programů muzejní pedagogiky a důslednou aplikaci již rozvinutých tzv. *Best Practices* v této oblasti.⁴⁸ Bude přitom přihlížet k názorům profesních organizací, zejména Asociace muzeí a galerií České republiky, Českého výboru ICOM a Rady galerií České republiky.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.12. Spolupráce muzeí a galerií s Národním památkovým ústavem

Národní památkový ústav je největší státní příspěvkovou organizací v oblasti péče o kulturní dědictví České republiky. Je specifický svým posláním, organizační strukturou, rozsahem působnosti, množstvím objektů, které spravuje, i počtem zaměstnanců. Těžiště jeho činnosti spočívá v péči o nemovité kulturní dědictví České republiky. Jeho působnost se s muzejními organizacemi prolíná v péči o některé části movitého kulturního dědictví České republiky a ve zpřístupňování historicky cenných budov a lokalit veřejnosti. Neformální spolupráce mezi Národním památkovým ústavem a muzei a galeriemi funguje prakticky trvale,⁴⁹ ale přesto existují dvě oblasti, v nichž je nutné tuto spolupráci dále posílit. První

⁴⁷ Viz ustanovení § 10a, odst. 2, písm. b, zákona č. 122/2000, Sb.

⁴⁸ Viz Příkaz ministra kultury č. 13/2014, kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády podle usnesení vlády č. 96/2014.

⁴⁹ Za připomenutí v uplynulém období stojí např. velký projekt *Pernštejský rok*, realizovaný v roce 2012, jehož klíčovou součástí byla výstava *Pernštejnové a jejich doba*, na níž se zápůjčkami podílely z ostatních příspěvkových organizací Ministerstva kultury např. Národní muzeum, Uměleckoprůmyslové museum v Praze či

z nich se týká ochrany movitého kulturního dědictví, zejména pak ochrany proti krádežím, požáru a dalším hrozbám a aktivit vedoucích k úspěšnému navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, druhá propagace veřejné služby.

3.2.12.1. Mechanismy spolupráce Národního památkového ústavu s ostatními státními příspěvkovými organizacemi při ochraně movitých kulturních památek Centrum pro informační technologie v muzejnictví (CITeM)

V oblasti vzájemné komunikace muzeí a galerií – státních příspěvkových organizací – s Národním památkovým ústavem docházelo v uplynulém období k technickým nedopatřením, která mohla mít negativní dopad na ochranu movitého kulturního dědictví. Šlo o otázku uplatnění předkupního práva státu na movité kulturní památky,⁵⁰ dále pak o případy odúmrťi či bezúplatných převodů. Ministerstvo kultury a jeho věcně příslušné příspěvkové organizace se zaměří na důslednou ochranu movitého kulturního dědictví i mimo muzejní sbírky, a to především systematickou a koordinovanou aplikací zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Tato vzájemná součinnost, spojená v opodstatněných případech s využitím institutu předkupního práva státem, bude využívána v důsledné vzájemné koordinaci tak, aby byly veřejné finanční prostředky při ochraně movitého kulturního dědictví využívány co nejefektivněji.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.12.2. Vzájemná spolupráce Národního památkového ústavu, muzeí a galerií při přípravě, realizaci a propagaci výstavních aktivit

V gesci Národního památkového ústavu je vedle jiných odborných činností rovněž správa veřejně přístupných státních hradů a zámků v České republice. Vesměs jde

Muzeum umění Olomouc, desítky veřejných i soukromých institucí a která se uskutečnila v Salmovském paláci, budově spravované Národní galerií v Praze.

⁵⁰ Podle ustanovení § 13 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

o značně navštěvované památky, jejichž okruh návštěvníků se do velké míry kryje s cílovými skupinami výstavních aktivit veřejných muzeí a galerií. Vzájemnou koordinací a propagací výstavních aktivit lze proto významně zvýšit efektivitu vynakládání veřejných finančních prostředků na tyto účely. S účinností od 1. ledna 2013 vstoupila v platnost reorganizace Národního památkového ústavu. Při této reorganizaci byly mimo jiné zřízeny čtyři územní památkové správy,⁵¹ v jejichž kompetenci je správa těchto veřejně přístupných památek v jednotlivých regionech. Veřejná muzea a galerie budou v oblasti jejich působnosti spolupracovat při propagaci významných výstavních projektů s územními památkovými správami. Tam, kde to bude mít opodstatnění dané charakterem sbírkových fondů nebo odborným zaměřením zaměstnanců partnerských institucí, se budou podílet také na přípravě a realizaci obdobných projektů.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury a příspěvkové organizace Ministerstva kultury

3.2.13. Spolupráce státních muzeí a galerií s muzei a galeriemi zřizovanými územními samosprávnými celky

Od první poloviny devatenáctého století ve městech a obcích České republiky vznikala místní a městská muzea, z nichž velká část existuje dodnes. Městská muzea ve významných regionálních centrech se navíc časem stala základem krajských muzeí, jejichž zřizovateli jsou dnes vyšší územně samosprávné celky. Vývoj této organicky vznikající soustavy institucí završila v 50. a 60. letech dvacátého století vlna zakládání regionálních galerií,⁵² jejichž sbírkový fond často zahrnuje špičková díla českého umění od poslední třetiny devatenáctého do konce dvacátého století. Tato síť muzeí a galerií je komplementární k soustavě centrálních institucí, státních příspěvkových organizací a představuje velký potenciál pro oboustrannou spolupráci.

⁵¹ NPÚ, Územní památková správa v Praze, Územní památková správa v Českých Budějovicích, Územní památková správa na Sychrově a Územní památková správa v Kroměříži.

⁵² V dikci ustanovení § 2, odst. 4, zákona č. 122/2000 Sb. „muzeí umění“.

Státní muzea a galerie těchto možností již dnes široce využívají. Velké vědeckovýzkumné, výstavní a publikační projekty často sdružují vedle představitelů akademické sféry také odborné pracovníky státních příspěvkových organizací a příspěvkových organizací vyšších územně samosprávných celků. Zejména v případech, kde se vhodně doplňují sbírkové fondy obou typů institucí, přináší tato spolupráce vynikající výsledky.⁵³ V letech 2015 až 2020 se bude kooperace státních muzeí a galerií s jejich partnerskými organizacemi, zřizovanými územními samosprávnými celky, nadále prohlubovat, a to ve třech oblastech: v rámci společných projektů, v oblasti metodické pomoci a v oblasti propagace a marketingu. V poslední jmenované oblasti se navíc nabízí spolupráce rovněž s územními památkovými správami Národního památkového ústavu.

3.2.13.1. Vyhledávání potenciálu ke společným projektům státních muzeí a galerií s muzei a galeriemi zřizovanými územními samosprávnými celky

Ministerstvo kultury bude při posuzování žádostí o granty a jiné formy finanční podpory výstavních a publikačních projektů muzeí a galerií přihlížet k potřebám rozvoje jednotlivých regionů České republiky. Upraví kritéria hodnocení žádosti o poskytnutí finančních prostředků tak, aby mohlo při hodnocení kvalitou srovnatelných projektů upřednostnit ty, které budou založené na spolupráci obou typů institucí a povedou k realizaci projektů celostátního významu v jednotlivých regionech. Tímto způsobem budou státní příspěvkové organizace – muzea a galerie – motivovány systematicky vyhledávat a zpracovávat projekty, založené na bázi spolupráce s muzei a galeriemi zřizovanými územními samosprávnými celky.

Termín: průběžně

Gestor: Příspěvkové organizace Ministerstva kultury

⁵³ Např. společný projekt Galerie výtvarného umění v Ostravě, příspěvkové organizace Moravskoslezského kraje, a Národní galerie v Praze, příspěvkové organizace Ministerstva kultury výstava *Jan Zrzavý: Božská hra*, realizovaná v Domě umění v Ostravě, získala druhé místo v soutěži Gloria musaealis v kategorii Muzejní výstava roku 2012. Spolupráce centrální a krajské galerie pak pokračovala od října 2014 do ledna 2015 dalším výstavním projektem *Zářivý krystal – Bohumil Kubišta a české umění 1905-2013, Průniky, střety, přesahy*.

3.2.13.2. Účinná pomoc metodických center muzeím a galeriím zřizovaným územními samosprávnými celky

Metodická centra, uvedená v bodě 3.2.4. této Koncepce, provedou průzkum požadavků muzejních organizací zřizovaných územními samosprávnými celky, a přizpůsobí jim své aktivity. Jednotlivá metodická centra provedou tento průzkum v průběhu let 2015 a 2016. Jeho vyhodnocení podají Ministerstvu kultury současně se zprávou o tom, jakým způsobem vyšla nebo budou vycházet vstříc muzeím a galeriím zřizovaným územními samosprávnými celky.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Metodická centra

3.2.13.3. Spolupráce muzeí a galerií – státních příspěvkových organizací – a muzeí a galerií zřizovaných územními samosprávnými celky v oblasti propagace a marketingu

Jednotlivá veřejná muzea a galerie si budou v rámci regionů nebo na bázi tematické spřízněnosti svých výstavních projektů recipročně poskytovat vzájemnou podporu při propagaci výstav a edukačních aktivit, a to jak formou výměny a vzájemného poskytování tištěných propagačních materiálů, tak podporou na svých webových stránkách (tzv. cross-promotion). Na regionální bázi tuto vzájemnou podporu rozšíří tam, kde to bude účelné a možné, také s jednotlivými objekty v působnosti územních památkových správ Národního památkového ústavu.

Termín: průběžně

Gestor: Příspěvkové organizace Ministerstva kultury

V naplňování bodů 3.2.12. a 3.2.13. této Koncepce spočívá největší část potenciálu zkvalitňování a rozšiřování veřejné služby muzeí a galerií v České republice, k němuž není třeba ani legislativních změn, ani splnění výrazně zvýšených finančních požadavků jednotlivých organizací. Přitom jsou to kroky, které mohou dále zlepšit obraz muzejních

a galerijních institucí v očích veřejnosti, vést k lepšímu využívání veřejné služby muzeí a galerií a zlepšit statistické ukazatele v této oblasti. Takový efekt může účinně podpořit úsilí Ministerstva kultury při zajišťování zvýšeného objemu prostředků státního rozpočtu na ochranu národního kulturního dědictví.

3.2.14. Podpora dobrovolnictví a donátorství v muzeích a galeriích

Dobrovolnictví sahá svými kořeny do konce osmnáctého století a vydobylo si nezastupitelné místo v činnosti kulturních organizací včetně muzeí a galerií. Ministerstvo kultury rozvoj dobrovolnictví podporuje prostřednictvím Metodického centra muzejní pedagogiky při Moravském zemském muzeu.

Výsledkem činnosti celonárodní pracovní skupiny Dobrovolnictví v kultuře v souvislosti s Evropským rokem dobrovolnictví bylo v roce 2012 vydání Metodického doporučení Ministerstva kultury ČR pro dobrovolnictví v kultuře a umění. Dobrovolnictví je rovněž předmětem Koncepce podpory mládeže na období 2014 – 2020 a Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017, jejichž priority jsou koordinovaně začleňovány do směrnic jednotlivých příspěvkových organizací Ministerstva kultury. Koncepce muzejnictví navazuje v tomto bodě na dosažené výsledky a využívá je ke zlepšení veřejné služby muzeí a galerií v letech 2015 až 2020.

Dokonce ještě o výrazně delší tradici než dobrovolnictví se v kulturní sféře opírá fenomén donátorství. V rámci českého muzejnictví nabylo donátorství podobu přijímání darů, mecenášství. Z toho vycházející autonomie rozhodování přináší výhodu v tom, že muzea a galerie mohou volit optimální přístup k donacím podle svých specifických potřeb a podmínek, v nichž vyvíjejí svou činnost. Přístup muzeí a galerií k donátorům však představuje také riziko eventuálního střetu zájmů. Z toho důvodu podléhá v mezinárodním měřítku přísné regulaci, k níž se připojuje i Česká republika.

Český výbor ICOM s podporou Ministerstva kultury vydal Profesionální etický kodex Mezinárodní rady muzeí (ICOM). Tento kodex obecně upravuje etické jednání zaměstnanců muzeí a galerií, a tedy i problematiku donátorství. Byl distribuován do všech muzeí a galerií v České republice. Asociace muzeí a galerií České republiky organizuje ve spolupráci

s Ministerstvem kultury Školu muzejní propedeutiky (základní a nadstavbový kurz) pro zaměstnance muzeí a galerií, v jejímž rámci probíhají také přednášky k této problematice.

3.2.14.1. Vyhodnocování a podpora naplňování koncepčních materiálů vlády České republiky v oblasti dobrovolnictví

Ministerstvo kultury ve spolupráci se zástupci profesních organizací, zejména Asociace muzeí a galerií České republiky, Českého výboru ICOM a Rady galerií České republiky bude periodicky vyhodnocovat aplikaci strategického cíle č. 9 Koncepce podpory mládeže na období 2014-2020 a zohledňovat tyto výsledky v doporučeních muzeím a galeriím a vyhodnotí výsledky realizace Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017 a na základě tohoto vyhodnocení připraví doporučení pro aktualizaci tohoto plánu na další období.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky, Radou galerií České republiky a Českým výborem ICOM

3.2.14.2. Vytvoření nástrojů a pobídek pro podporu dobrovolnictví a donátorství

Rozvoj práce dobrovolníků v muzeích a galeriích nemůže vycházet pouze z teoretických předpokladů, ale musí se opírat o poznatky z praxe. Při vytváření účinnějších nástrojů na podporu dobrovolnictví proto bude Ministerstvo kultury vycházet z výsledků průběžně vedené odborné debaty s jednotlivými organizacemi na toto téma. Při optimalizaci nástrojů na podporu dobrovolnictví (například formou propagace následováníhodných výsledků jednotlivých institucí) se bude Ministerstvo kultury důsledně řídit zkušenostmi muzeí a galerií, a to nejen v České republice, ale i v zahraničí. Ministerstvo kultury bude rovněž podporovat muzea a galerie v jejich úsilí o získání donátorů, a to za předpokladu, že toto úsilí bude probíhat v mezích Profesionálního etického kodexu Mezinárodní rady muzeí (ICOM).

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.14.3. Vyhodnocení donátorských aktivit a aplikace zásad Profesního etického kodexu Mezinárodní rady muzeí (ICOM)

Ministerstvo kultury ve spolupráci se zástupci profesních organizací, zejména Českého výboru ICOM, a ve spolupráci s muzei a galeriemi vyhodnotí donátorské aktivity a aplikaci zásad Profesního etického kodexu Mezinárodní rady muzeí (ICOM). Na základě vyhodnocení praktických poznatků a stavu aplikace výše zmíněných zásad připraví návrh dalšího postupu na roky 2017 - 2020.

Termín: do 31. prosince 2015 a 30. června 2016

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky, Radou galerií České republiky a Českým výborem ICOM

3.2.15. Podpora kulturního turismu

Nezanedbatelná část muzejní činnosti je spjata s regiony, v nichž paměťové instituce působí a v nichž často mají tradiční postavení kulturních a osvětových center. Ještě více než v současnosti tak mohou produkty kulturního turismu přispívat k jeho rozvoji a prosperitě a vymanit se tak z role příjemců finanční podpory převážně z veřejných finančních prostředků. V ekonomii kultury, prosazované Evropskou unií, jsou již nyní zohledňovány kategorie jako schopnost institucí generovat další finanční prostředky, podporovat zaměstnanost a růst HDP. Zapojení institucí do celkových rozvojových projektů lokalit a schopnost kooperovat s ostatními klíčovými aktéry (integrovaná teritoriální investice) je již nyní jedním z ústředních témat dalšího programovacího období strukturálních fondů. Muzeum by mělo být schopno přispět k místním prioritám a vytvářet partnerství s veřejnou správou a subjekty cestovního ruchu na základě identifikace témat, která přispívají k identitě a atraktivitě regionu či města. Bude přiměřeným způsobem podporovat organizace, které se prokazatelně a na základě měřitelných kritérií do této iniciativy zapojí. Ministerstvo kultury bude zároveň důsledně dbát na to, aby nedošlo k porušení pravidel veřejné podpory (tzv. pravidel Altmark).

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.16. Popularizace muzejnictví v národním a mezinárodním kontextu

Vynikajícím prostředkem popularizace muzejnictví v národním rámci jsou soutěže muzeí, poutající pozornost veřejnosti a médií. Patří k nim zejména vrcholná oborová soutěž Gloria musaealis, jednotlivá oborová ocenění a společenské události. Další příležitost k vyvolání pozitivního mediálního ohlasu na činnost muzeí a galerií představují ceny ministra kultury, udílené u příležitosti pravidelných specializovaných oborových přehlídek, jako jsou např. Nejkrásnější české knihy, Bienále Brno, Mezinárodní trienále skla a bižuterie Jablonec nad Nisou, Trienále českého ex libris atp. Cílem Ministerstva kultury v oblasti popularizace muzejnictví bude i nadále udržet a vhodným způsobem rozvíjet Festival muzejních nocí. Cílem Ministerstva kultury v oblasti muzejnictví bude také posílit zapojení muzejních a galerijních organizací v České republice do Mezinárodní rady muzeí (ICOM).

3.2.16.1. Propagace a další rozvoj udělování cen Gloria musaealis

Při propagaci činnosti muzeí a galerií jako tvůrčí aktivity s viditelnými výsledky a pozitivním přínosem pro veřejnost sehrává v České republice klíčovou roli udělování cen Gloria musaealis. Tyto ceny, každoročně udělované Ministerstvem kultury, Asociací muzeí a galerií v České republice a Českým výborem ICOM, jsou všeobecně chápány jako nejvyšší národní ocenění v oboru muzejnictví vůbec. Ministerstvo kultury si klade za cíl jednak tento jejich status udržet a jejich prestiž nadále posilovat, jednak je podporovat morálně i finančně tak, aby zůstaly významným motivačním nástrojem pro podporu realizace této Koncepce (viz kapitola 3.3.5.1. Koncepce).

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky a Českým výborem ICOM

3.2.16.2. Podpora a rozvoj ostatních oborových ocenění v oblasti působnosti muzeí a galerií

Pozornost veřejnosti, stejně jako nakladatelů a čtenářské obce v České republice tradičně poutá soutěž o nejkrásnější českou knihu, organizovaná Ministerstvem kultury ve spolupráci s Památkem národního písemnictví. V jejím rámci existuje speciální kategorie věnovaná muzejním katalogům a dalším publikacím souvisejícím s muzejní činností. Důležitý a pozitivní veřejný ohlas vyvolávají také další pravidelné soutěže, jejich pořadateli nebo spolupořadateli jsou muzejní a galerijní organizace: Bienále Brno, Mezinárodní trienále skla a bižuterie Jablonec nad Nisou, Trienále českého ex libris atp. Klíčovou roli v tomto směru hraje udělování cen ministra kultury pro jednotlivé obory. Ministerstvo kultury si klade za cíl tento systém nadále rozvíjet a propagovat a současně ho vnímá (viz kapitola 3.3.5.2. Koncepce) také jako významný motivační nástroj pro vlastní aktivity muzeí a galerií.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.2.16.3. Mezinárodní den muzeí, Festival muzejních nocí

Nejvyšší návštěvnost muzeí a galerií a rovněž nejsilnější veřejný ohlas vyvolávají každoročně dvě mimořádné příležitosti: Festival muzejních nocí s regionálně stanovovanými termíny a Mezinárodní den muzeí, připadající vždy na termín blízký 18. květnu. Krátkodobým snížením práhu dostupnosti muzeí a galerií do jejich expozic pravidelně přitahují nové návštěvníky i z těch sociálních skupin, které obvykle netvoří stálou klientelu muzejních a galerijních organizací. Tento širší návštěvnický zásah je účinným nástrojem propagace činnosti muzeí a galerií. Muzea a galerie ho proto budou s podporou Ministerstva kultury užívat pro popularizační a marketingové účely. Jako jeden z motivačních nástrojů k realizaci této koncepce jsou tyto aktivity popsány v kapitole 3.3.5.3 Koncepce.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky

3.2.16.4. Snížení prahu dostupnosti muzejních a galerijních expozic pro sociálně slabší cílové skupiny

Veřejná muzea galerie v čele se státními příspěvkovými organizacemi v gesci Ministerstva kultury budou koordinovaně podle svých logistických a ekonomických možností usilovat o zavedení pravidelných dnů s volným nebo sníženým vstupným.⁵⁴ V návaznosti na aplikaci tohoto přístupu primárně muzejními a galerijními organizacemi v gesci Ministerstva kultury iniciuje ministerstvo jednání rovněž s ostatními rezorty a vyššími územně správními celky (kraji) o možnosti uplatnění analogického principu v jimi zřizovaných muzeích a galeriích. V České republice tento přístup od roku 2002 úspěšně aplikuje Ministerstvo obrany ve všech muzejních expozicích Vojenského historického ústavu Praha.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

⁵⁴ Viz Příkaz ministra kultury č. 13/2014, kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády podle usnesení vlády č. 96/2014.

3.3. Prostředky

K realizaci cílů, vytčených v kapitole 3.2 této Koncepce, má Česká republika zastoupená Ministerstvem kultury k dispozici tři kategorie nástrojů: legislativní prostředky, finanční mechanismy a metodickou podporu. Všechny tyto nástroje využívá *ad hoc* i v současnosti, a to ve většině případů úspěšně. Jejich plánované užívání v rámci jednotné strategie však umožní využívat je koordinovaně, efektivněji a s lépe predikovatelnými účinky. Ministerstvo kultury zároveň může a musí tyto prostředky průběžně modifikovat tak, aby lépe sloužily svému účelu.

3.3.1. Legislativní nástroje

Vedle obecně platných právních předpisů je součástí platné české legislativy soubor právních norem, který má zásadní vliv na činnost muzeí a muzeí umění v České republice.⁵⁵ Jejich výčet je tvořen především předpisy na ochranu movitého a nemovitého národního kulturního dědictví. V současnosti se jedná zejména o:

- **zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, ve znění pozdějších předpisů;**
- **zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury, ve znění pozdějších předpisů;**
- **zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů;**
- **zákon 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.**

⁵⁵ Činnost muzeí v České republice je v některých aspektech ovlivněna rovněž zákonem č. 121/2000 Sb., autorským zákonem

Tyto normy však prakticky neupravují právní formu a způsob financování muzeí a galerií a jejich kategorizaci.⁵⁶ V některých ohledech je právní rámec činnosti muzeí a galerií v České republice zastaralý a vyžaduje změnu.

Částečné řešení představují nové právní normy, k jejichž přijetí se zavázala vláda České republiky ve svém programovém prohlášení ze dne 12. února 2014. V tomto prohlášení výslovně zmiňuje právní normy, důležité pro modernizaci legislativního rámce činnosti veřejných muzeí a galerií:

- **zákon o kultuře;**
- **zákon o veřejnoprávní instituci v kultuře;**
- **nový památkový zákon.**

Spolu se stávajícími právními předpisy mohou tyto navrhované zákony výrazně zlepšit podmínky činnosti muzeí a galerií v České republice. Ministerstvo kultury bude usilovat o to, aby jejich návrhy spolu s návrhy novelizací stávajících zákonů, regulujících oblast činnosti muzeí a galerií, byly předkládány koordinovaně, ve vzájemné shodě a aby utvářely jednotný a smysluplný právní rámec činnosti muzeí a galerií v České republice.

K tomu, aby legislativní nástroje plnily svoji funkci, je třeba novelizovat zákon č. 122/2000 Sb. a další zákony.⁵⁷ Vedle Registru muzeí a galerií a dalších úprav by měl napříště zohlednit také potřebu ochrany sbírek muzejní povahy a jejich návštěvníků před teroristickými útoky. Na tuto novelu by měly navázat změny ostatních zákonů, které se přímo či nepřímo dotýkají oblasti muzejnictví. Z právního a účetně-technického pohledu je nutné vyřešit otázku účtování akvizice sbírkových předmětů tak, aby nedocházelo k formálnímu porušování rozpočtové kázně.⁵⁸

⁵⁶ S výjimkou státních příspěvkových organizací v oblasti kultury, jejichž zřizování, slučování a zrušování je upraveno ustanoveními § 3 a § 4 zákona č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury, ve znění pozdějších předpisů. Tato úprava však již neodpovídá reálným potřebám těchto institucí a v některých případech (konkrétně např. Národní galerie v Praze, zřízené speciálním zákonem č. 148/1949 Sb., o Národní galerii v Praze) je její účinnost omezena jinými speciálními právními normami.

⁵⁷ Například zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ Jde o rozpor mezi vyhláškou č. 410/2009 Sb. a příslušnými ustanoveními zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

3.3.2. Finanční mechanismy

Důležitým nástrojem modernizace veřejných muzeí a galerií v letech 2015 až 2019 budou finanční mechanismy. Jak vyplývá ze závěrů SWOT analýzy (kapitola 2.3.4. této Koncepce), nelze v letech 2015 až 2019 počítat se zásadním navýšením objemu veřejných finančních prostředků, alokovaných na rozvoj muzeí a galerií v České republice. Při rozvoji jejich veřejné služby je proto nutné postupovat cestou efektivnějšího vynakládání těchto prostředků, kde nejdůležitější cestu představuje podstatné prohloubení vzájemné spolupráce muzeí a galerií různých zřizovatelů, a to dvojnásobem: na bázi společných výstavních a edukačních projektů a na bázi spolupráce a vzájemné podpory v regionech. Další cestu představuje intenzifikace využívání finančních prostředků v oblasti vědy a výzkumu v působnosti Ministerstva kultury. Ministerstvo kultury bude rovněž úzce spolupracovat s Ministerstvem pro místní rozvoj v otázce čerpání finančních prostředků z Evropské unie.⁵⁹

Samostatným systémovým nástrojem pro ochranu a péči o movité kulturní dědictví je Integrovaný systém ochrany movitého kulturního dědictví, který by měl být v průběhu let 2015 – 2016 navýšen o potřebné finanční prostředky, jak tomu bylo při jeho zřízení.

Poslední skupinu finančních mechanismů jako nástrojů pro realizaci této Koncepce představují dotační programy na vědu a výzkum. V působnosti Ministerstva kultury je to zejména Program aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI). Tento systém se v letech 2010 až 2014 plně osvědčil a přinesl vynikající výsledky. Ministerstvo kultury jej proto bude využívat v letech 2015 až 2019 pro zajištění významných výstavních projektů, v nichž své úsilí sdruží vždy několik institucí, a to nejen muzeí a galerií, ale také organizací z akademické sféry.

3.3.2.1. Vyhodnocení účinnosti dosavadních dotačních programů a návrh jejich optimalizace

Ministerstvo kultury v součinnosti s Asociací muzeí a galerií České republiky, Českým výborem ICOM a Radou galerií České republiky zhodnotí dosavadní vývoj a aplikaci finančních nástrojů na ochranu movitého kulturního dědictví formou

⁵⁹ Touto problematikou se též zabývá Státní kulturní politiky na léta 2015 – 2020 a Integrovaná strategie využití podpory kultury v kontextu Strategie soudržnosti 2014+

uplatnění předkupního práva státu a dalších forem akvizice nových sbírkových předmětů. Soustředí se přitom na dosavadní zkušenosti s využíváním mechanismu ISO a v případě potřeby navrhne též doplňkové řešení k němu. Klíčovou roli v tom sehraje spolupráce s ostatními rezorty při nastavení parametrů pro čerpání finančních prostředků na tento účel.

Termín: 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky, Českým výborem ICOM a Radou galerií České republiky

K tomu, aby finanční mechanismy plnily účelně a efektivně funkci nástroje při realizaci státní politiky a veřejného zájmu v oblasti muzejnictví je nezbytný zejména krok popsáný v oddílu 3.3.2.1. *Vyhodnocení účinnosti dosavadních dotačních programů a návrh jejich optimalizace.*

3.3.3. Systém akreditace veřejných muzeí a galerií

V souvislosti s přípravou Registru muzeí a galerií a se zamýšlenou novelizací zákona č. 122/2000 Sb. se jeví certifikace muzejních a galerijních činností, respektive akreditace organizací oprávněných je provozovat, jako nezbytná pro uvedení tohoto Registru v život. Teprve splněním podmínek akreditace získají tyto instituce oprávnění žádat za účelem poskytování veřejné služby o podporu z veřejných finančních prostředků. Nejde o bezprecedentní proces. Naopak, Ministerstvo kultury v tomto procesu přijímá model dlouhodobě a úspěšně užívaný při akreditaci archivů. Tento model však nelze pro muzea a galerie převzít mechanicky, a proto Ministerstvo kultury jeho návrh nejprve podrobí veřejné odborné rozpravě. Vzhledem k tomu, že užití tohoto prostředku úzce souvisí s registrací muzeí a galerií, spojí Ministerstvo kultury veřejnou odbornou rozpravu o zavedení Registru muzeí a galerií s rozpravou o systému akreditace muzeí a galerií. Dosažení akreditace bude podmínkou pro zapsání muzejních a galerijních organizací do Registru muzeí a galerií.

3.3.3.1. Návrh systému akreditačního řízení pro muzea a galerie

Muzea a galerie budou muset projít procesem akreditace. Model akreditace nebude v platné české legislativě bezprecedentní. Naopak, při jeho přípravě lze dobře postupovat *per analogiam* podle modelu, obsaženého v zákoně o archivnictví a spisové službě.⁶⁰ Zároveň lze od počátku postupovat obdobným způsobem, jímž byl do praxe uváděn tento zákon a určit okruh institucí zvláštního významu,⁶¹ které se od nabytí účinnosti tohoto zákona pro jeho účel považují za akreditované, aniž by akreditačním řízením prošly, ovšem s tím, že jim bude v přiměřené lhůtě uloženo podmínky akreditace splnit.⁶² Věcný záměr novelizace zákona č. 122/2000 Sb., jíž bude zaveden systém akreditace muzeí a galerií, předloží Ministerstvo kultury.

Termín: do 30. června 2016

Gestor: Ministerstvo kultury

3.3.3.2. Návrh novelizace zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy, zavedením systému akreditace muzeí a galerií

V souladu s koncepčními cíli a současnými požadavky oboru⁶³ bude Ministerstvem kultury předložen návrh legislativního textu, jímž bude novelizován zákon č. 122/2000 Sb.

Termín: do 31. prosince 2016

Gestor: Ministerstvo kultury

⁶⁰ Konkrétně podle ustanovení §§ 58-62 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹ Podle modelu transformace tzv. archivů zvláštního významu, tj. termínu, užívaného v předchozí právní úpravě archivnictví a spisové služby.

⁶² Podle ustanovení §§ 79-82 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ Viz. bod 2.3.2.2. této Koncepce

3.3.3.4. Zahájení procesu registrace a akreditace veřejných muzeí a galerií v České republice

Proces akreditace veřejných muzeí a galerií bude zahájen v návaznosti na nabytí účinnosti nezbytných změn v českém právním řádu.

Akreditace muzeí a galerií po vzoru archivů bude znamenat kvalitativně novou úroveň standardizace veřejné služby muzeí a galerií v České republice. Zároveň bude tvořit účinný nástroj na zachování rozsahu a kvality této veřejné služby a měřitelné kritérium pro posuzování efektivity jednotlivých institucí při poskytování veřejné služby.

3.3.4. Metodická podpora

V letech 2010 až 2014 prokázala svou účelnost soustava metodických center při některých příspěvkových organizacích Ministerstva kultury, a to i při řešení neočekávaných a naléhavých problémů, např. v otázkách mobility sbírkových předmětů. Ukázalo se, že jde o životaschopnou strukturu, která dokáže rychle a efektivně přenášet nejnovější poznatky, a to nejen z oblasti vědy a výzkumu, ale také znalosti aplikace právních předpisů do muzejní praxe. V letech 2015 až 2020 zůstane systém metodických center zachován a bude nadále rozvíjen. V tomto období Ministerstvo kultury zabezpečí rovněž společný informační portál metodických center (viz kapitola 3.2.4.2 této Koncepce). Úloha metodických center je v současné době pro rozvoj muzejnictví v České republice nezastupitelná.

3.3.5. Motivace prostřednictvím cen, ocenění a festivalů

Významný motivační nástroj pro dosažení cílů obsažených v bodě 3.2. představují ceny, zejména Gloria musaealis, jednotlivá oborová ocenění a společenské události poutající pozornost veřejnosti a médií. Tradičně nejprestižnějším oceněním v oblasti muzejnictví je Gloria musaealis. Ministerstvo kultury bude v letech 2015-2020 udělování těchto cen i nadále podporovat a poskytovat jim maximální možnou publicitu. Pro jednotlivé obory zastoupené v rámci činnosti muzeí a galerií představují vrcholnou motivaci ocenění ministra kultury,

udílená u příležitosti pravidelných specializovaných oborových přehlídek, jako jsou např. Nejkrásnější české knihy, Bienále Brno, Mezinárodní trienále skla a bižuterie Jablonec nad Nisou, Trienále českého ex libris atp. Nejvyšší návštěvnosti dosahují muzea podle střednědobých statistik během každoročních muzejních nocí. Festival muzejních nocí, který představuje jejich zastřešující fenomén, je v centru pozornosti Ministerstva kultury a vzhledem k jeho společenskému významu bude i nadále předmětem podpory ze strany Ministerstva kultury a pravidelných hodnocení v rámci aktualizace Koncepce.

3.3.5.1. Cena Gloria musaealis

Cena Gloria musaealis, udělovaná každoročně Ministerstvem kultury, Asociací muzeí a galerií v České republice a Českým výborem ICOM, představuje nejvyšší národní ocenění v oboru muzejnictví vůbec. Ministerstvo kultury bude i nadále všemi prostředky zvyšovat společenskou prestiž této akce.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury ve spolupráci s Asociací muzeí a galerií České republiky a Českým výborem ICOM

3.3.5.2. Ostatní oborová ocenění v oblasti působnosti muzeí a galerií

Důležité motivační činitele pro zvyšování kvality práce, jakož i odborné náročnosti činnosti muzeí a galerií, představují další oborová ocenění udílená u příležitosti pravidelných specializovaných oborových přehlídek a soutěží, stejně jako při nejrůznějších společenských příležitostech a jubileích. Významné místo mezi nimi má tradičně soutěž o nejkrásnější českou knihu, organizovaná Ministerstvem kultury ve spolupráci s Památkovým úřadem národního písemnictví. V rámci této soutěže jsou pravidelně obesílány též kategorie věnované muzejním katalogům a dalším publikacím souvisejícím s muzejní činností, případně i vydávaným samotnými muzei. Významnou motivační roli plní rovněž akce typu Bienále Brno, Mezinárodní trienále skla a bižuterie Jablonec nad Nisou, Trienále českého ex libris atp. Ucelený systém oborových ocenění bude Ministerstvo kultury nadále podporovat a rozvíjet

a ve spolupráci s příspěvkovými organizacemi a stavovskými profesními sdruženími v maximální míře využívat pro podporu a prezentaci muzejní činnosti. Klíčovou roli v tomto směru hraje udělování cen ministra kultury. Specifickou pozornost, a to jak vzhledem k motivačnímu významu, tak i s ohledem na společenský dosah, bude Ministerstvo kultury směřovat na přípravu a realizaci udílení cen osobnostem, které se zasloužily o rozvoj oboru muzejnictví a ochrany movitého kulturního dědictví, jakož i ocenění dobrovolníků v tomto oboru⁶⁴.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

3.3.5.3. Mezinárodní den muzeí, muzejní noci a Festival muzejních nocí

Pro vyvolání pozitivního veřejného ohlasu na činnost muzeí, muzeí v přírodě, galerií a dalších paměťových institucí jsou důležité kvalitně připravené a profesionálně organizované akce masového dosahu. V tomto ohledu hrají nezastupitelnou roli především akce pořádané u příležitosti Mezinárodního dne muzeí a galerií, dále muzejní noci a Festival muzejních nocí. Snížení prahu dostupnosti muzeí a galerií a zvýšená úroveň prezentace a popularizace činnosti jejich pracovníků spoluvytvářejí optimální podmínky k probuzení zájmu o činnost těchto organizací v širších cílových skupinách, než je obvyklé. Současně svou zpětnou vazbou a širokým ohlasem u veřejnosti působí motivačně také na samotné pracovníky muzeí a galerií. Ministerstvo kultury proto bude uvedené aktivity v letech 2015–2020 podporovat jako jeden z významných nástrojů k realizaci této Koncepce.

Termín: průběžně

Gestor: Ministerstvo kultury

⁶⁴ Ministerstvo kultury uděluje oborová ocenění podle Nařízení vlády č. 5/20003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, ve znění pozdějších předpisů

4. Etapy realizace

Realizace jednotlivých cílů této Koncepce v různé míře závisí na procesu schvalování legislativních změn. V první etapě proto bude Ministerstvo kultury akcentovat jednak přípravu návrhů příslušných zákonů, jednak dbát na realizaci těch cílů, které legislativní změny nevyžadují (např. kapitol č. 3.2.5. a 3.2.6.). V dalších etapách potom bude postupovat v závislosti na skutečných změnách legislativy, a to mimo jiné cestou aktualizace této Koncepce.

5. Zpětná vazba

Ministerstvo kultury bude průběžně vyhodnocovat plnění jednotlivých cílů této Koncepce. Z této hodnotící zprávy bude vycházet při eventuelních aktualizacích Koncepce. Důsledně udržovaná zpětná vazba je základní podmínkou toho, aby byla Koncepce podle reálných možností České republiky ve stanoveném období naplňována.

V oblasti kultury je velmi obtížné objektivizovat dosažené výsledky. Jedním z důležitých pomocných kritérií však zůstává užití statistických metod. Povinnosti, vyplývající ze speciálního zákona,⁶⁵ plní v rezortu Ministerstva kultury Národní informační a poradenské středisko pro kulturu (NIPOS), přesně řečeno jeho útvar Centrum informací a statistik kultury (CIK). Statistické sestavy pořizované v rámci této služby ne vždy a beze zbytku vyhovují specifickým potřebám kvalitního poznání úrovně veřejné služby muzeí a galerií v České republice. Ministerstvo kultury proto prověří tradičně používané statistické sestavy a pro potřeby aktualizace této Koncepce navrhne jejich interní změny, zejména pak s ohledem na analytické zpracovávání statistik návštěvnosti, které se nedotknou podoby primárních dat, shromažďovaných v rámci statistické služby, ale umožní cílenou kombinací dosáhnout přesnějšího obrazu veřejné služby muzeí a galerií a základních trendů jejího vývoje. Ministerstvo kultury při této příležitosti systematicky využije rovněž výsledků projektu *Benchmarking muzeí a galerií*, realizovaného od roku 2009 Národním informačním a poradenským střediskem pro kulturu.⁶⁶

⁶⁵ Zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ Muzea budou hodnocena na základě širších kritérií než prostých statistických dat (jako návštěvnost, počet sbírkových předmětů etc.). Předpokládá se komplexní hodnocení, jak je definováno např. v publikaci

Metodám zpětné vazby a lepšího vyhodnocování výsledků působení muzeí a galerií ve veřejné sféře se Ministerstvo kultury bude v letech 2015 až 2020 věnovat soustavně. Účelem snahy o získání lepší, úplnější a přehledněji strukturované zpětné vazby je zkvalitnění eventuálních aktualizací Koncepce a zlepšení metodického řízení muzejních a galerijních organizací ve veřejném zájmu. Kvalitní zpětná vazba je rozhodující podmínkou pro smysluplnou aplikaci jakékoliv střednědobé strategie, tuto Koncepti nevyjímaje.

6. Udržitelnost a perspektivy

Nelze vycházet z představy, že hodnota koncepčního dokumentu je v čase neměnná. Bez reflektování včasné zpětné vazby a bez průběžných aktualizací se každý podobný dokument postupem času stává mrtvou literou. Ministerstvo kultury proto předkládá tuto Koncepti jako výchozí a předpokládá, že bude počínaje rokem 2016 k 31. březnu každého dalšího roku vyhodnocována. Pokud její vyhodnocení povede k závěru, že je v některých bodech nutné tuto Koncepti podstatněji upravit, aby odpovídala současným a ve střednědobém horizontu předvídatelným požadavkům rozvoje muzejnictví, pak bude následně v přiměřeném termínu aktualizována, aby průběžně odpovídala potřebám rozvoje oboru.

Aktualizace Koncepce budou dvojího druhu. První kategorie aktualizací se promítne pouze v přílohách, které budou zachycovat vždy aktuální stav právního rámce činnosti muzeí a galerií a odkazovat se na nejnovější dostupné koncepční a metodické materiály. Druhá kategorie aktualizací bude zásadnějším způsobem zasahovat do struktury Koncepce a bude podstatným způsobem⁶⁷ zohledňovat vývoj právního, ekonomického a společenského prostředí, v němž muzea a galerie působí, a jejich reálné potřeby. V takovém případě bude aktualizace Koncepce probíhat standardním způsobem včetně řádného připomínkového řízení. Cílem je, aby v letech 2018 až 2020 tvořila aktualizovaná verze této Koncepce dobré východisko pro stanovení koncepce muzejnictví na následující období.

Měřítko péče o muzejní sbírky / Benchmarks in Collection Care for Museums, Archives and Libraries (MLA 2011)

⁶⁷ Např. v případě přijetí novely zákona č. 122/2000 Sb. apod.

7. Dopad na státní rozpočet

V souvislosti s dlouhodobým trendem vývoje státního rozpočtu České republiky a s ohledem na závazek vlády České republiky z 12. února 2014 lze předpokládat, že stanovené koncepční cíle budou plněny v rámci státního rozpočtu. Akviziční fond popsáný v bodech 3.3.2.1. a 3.3.2.2. Koncepce bude realizován v rámci rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury bez dalších specifických nároků na navyšování této kapitoly. Nicméně jeho realizace závisí na naplnění programového prohlášení vlády.⁶⁸

Specifický dopad na státní rozpočet mohou mít některé investiční akce pro národní paměťové instituce, např. Národní muzeum, Uměleckoprůmyslové museum v Praze, Národní galerie v Praze, Moravská galerie a další. Investiční prostředky na tyto akce již tvoří součást schváleného rozpočtu Ministerstva kultury.⁶⁹

Současně si vývoj ve světě vyžádá také dodatečná opatření při ochraně muzeí a galerií před teroristickými útoky (viz body 3.2.5.7. a 3.3.1. Koncepce), jejichž nákladnost v současné době nelze predikovat. Toto zvýšení nároků na státní rozpočet vzhledem ke své povaze nemusí být kryto pouze z rozpočtové kapitoly Ministerstva kultury.

⁶⁸ Viz Programové prohlášení vlády ČR ze dne 14. února 2014, kapitola 3.10: „*Vláda se chce přiblížit jednorozhodnému podílu výdajů státního rozpočtu na oblast kultury jako veřejné služby.*“

⁶⁹ Úplné náklady spojené s těmito akcemi dosud není možné s dostatečnou přesností predikovat, proto budou předmětem dalších aktualizací. Pořizovací prostředky na obnovu jejich objektů a náklady spojené s novými expozicemi a depozitáři nelze s dostatečnou přesností určit, dokud nebudou pro tyto akce dokončena projekční a výběrová řízení, a proto budou předmětem dalších aktualizací.

Přílohy

V příloze je uveden přehled základních právních norem a koncepčních dokumentů, vztahujících se k činnosti muzeí a galerií v České republice. Přehled nezahrnuje bilaterální mezinárodní úmluvy o spolupráci.

I. Zákony, vyhlášky a nařízení, vztahující se k činnosti muzeí a galerií

- Směrnice 93/7/EHS ze dne 15. 3. 1993 o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu;
- Směrnice Evropského parlamentu a rady 2014/60/EU ze dne 15. května 2014 o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu a o změně nařízení (EU) č. 1024/2012 (přepřacované znění), která s účinností dnem 19. prosince 2015 tuto směrnici 93/7/EHS nahradí;
- Nařízení komise (EU) č. 651/2014 ze dne 17. června 2014, kterým se v souladu s články 107 a 108 Smlouvy prohlašují určité kategorie podpory za slučitelné s vnitřním trhem;
- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Vyhláška č. 275/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění pozdějších předpisů;

- Zákon č. 214/2002 Sb., o vývozu některých kulturních statků z celního území Evropských společenství, ve znění zákona č. 281/2009 Sb.;
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Zákon č. 203/2006 Sb., o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 227/2009 Sb.;
- Nařízení vlády č. 5/2003 Sb., o oceněních v oblasti kultury, udělovaných Ministerstvem kultury, ve znění pozdějších předpisů.

II. Mezinárodní smlouvy a úmluvy, jimiž je v oblasti činnosti muzeí a galerií Česká republika zavázána

- Úmluva o opatřeních k zákazu a zamezení nedovoleného dovozu, vývozu a převodu vlastnictví kulturních statků (UNESCO, 1970);
- Úmluva na ochranu kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu, (Haagská úmluva, První protokol, 1954, Druhý protokol, 1999);
- Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (Washington, 1973);
- Úmluva o biologické rozmanitosti (OSN, 1992);
- Úmluva o podmořském kulturním dědictví (UNESCO, 2001);
- Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví (UNESCO, 2003);
- Evropská strategie pro podporu průmyslového dědictví (Rada Evropy, 2013);
- Rámcová úmluva o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat (2003).

III. Konceptní dokumenty úřední provenience

- Státní kulturní politika 2009-2014 (resp. Státní kulturní politiky na léta 2013 -2014 s výhledem na roky 2015 – 2020);
- Koncepce účinnějšího působení Ministerstva kultury ČR ve vztahu k zahraničí na léta 2013 – 2018;
- Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015 – 2020;
- Vládní plán financování Národního rozvojového programu mobility pro všechny na období 2016-2025;
- Koncepce podpory mládeže na období 2014 – 2020;
- Koncepce památkové péče v České republice na léta 2011 – 2016;
- Koncepce účinnější péče o tradiční lidovou kulturu v České republice na léta 2011 až 2015;
- Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017;
- Národní strategie ochrany práv dětí na období 2012 – 2015;
- Strategie romské integrace do roku 2020;
- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020;
- Sdělení komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Na cestě k integrovanému přístupu ke kulturnímu dědictví pro Evropu (z 22. 7. 2014);
- Program rozvoje příspěvkových organizací v oblasti kultury zřízených Královéhradeckým krajem na léta 2014 – 2020;

- Koncepce rozvoje muzeí v Plzeňském kraji na léta 2012 – 2017;
- Koncepce sbírkotvorné činnosti muzeí zřizovaných Libereckým krajem;
- Strategie akviziční činnosti Oblastní galerie v Liberci do r. 2020;
- Koncepce kultury Karlovarského kraje pro období let 2013 – 2020;
- Koncepce rozvoje kultury a památkové péče olomouckého kraje pro období 2014 – 2016;
- Koncepce rozvoje muzejnictví Pardubického kraje v letech 2010 – 2015.

IV. Standardy a doporučení mezinárodních a českých odborných sdružení muzeí a galerií

- Profesní etický kodex Mezinárodní rady muzeí, ICOM 2006;
- Etický kodex ICOM pro přírodovědná muzea, Rio de Janeiro 16. 8. 2013;
- Dokument o profesi konzervátora-restaurátora, Asociace muzeí a galerií ČR 20. 9. 2011;
- Running a Museum: A Practical Handbook, Editor and Coordinator: Patrick J. Boylan, ICOM 2004;
- Key Concepts of Museology, Edited by André Desvallés and Francois Mairesse, ICOM 2010.

V. Metodiky a doporučení

- Encouraging Collections Mobility – A Way Forward for Museums in Europe, Ed. by Susanna Petersson, Monika Hagedorn-Saupe, Teijamari Jyrkkiö, Astrid Weij, Finnish National Gallery, Helsinki 2010;
- Příkaz ministra kultury č. 13/2014, kterým se stanoví úkoly k naplnění Programového prohlášení vlády podle usnesení vlády č. 96/2014;
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k evidenci a inventarizaci sbírkových předmětů a k doplnění obrazových údajů pro charakteristiku sbírky v CES;
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zapůjčování sbírkových předmětů a jejich souborů ze sbírek muzejní povahy k dočasnému vystavování;
- Metodický pokyn k zajišťování správy, evidence a ochrany sbírek muzejní povahy v muzeích a galeriích zřizovaných ČR nebo územními samosprávnými celky;
- Metodický pokyn k zajištění průkaznosti evidence sbírkových předmětů a stanovení režimu zacházení se sbírkou v muzeích a galeriích spravujících sbírky ve vlastnictví státu a územně samosprávných celků;
- Metodický pokyn k provádění některých činností souvisejících s tvorbou sbírek, péčí o sbírky a vývozem sbírkových předmětů do zahraničí, čj. 14639/2;
- Metodický pokyn pro vedení Seznamu nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR, čj. MK 70223/2012;
- Příkaz ministra kultury č. 41/2008, ve znění příkazu ministra č. 45/2012, kterým se zřizuje „Seznam nemateriálních statků tradiční lidové kultury ČR“;
- Metodický pokyn k provádění zák. č. 122/2000 Sb., ve znění zák. č. 483/2004 Sb., a k dopadu zák. č. 1/2005 Sb., kterým se mění zák. č. 243/2000 Sb.;
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k vývozům kulturních statků ve vlastnictví České republiky do zahraničí v režimu zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů;
- Metodický pokyn k provedení vyhlášky MF č. 270/2010 Sb., o inventarizaci majetku a závazků;
- Metodický pokyn k tvorbě plánů prevence a ochrany v muzeích a galeriích;

- Metodický pokyn Ministerstva kultury k výkonu činností vyplývajících ze zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty v platném znění;
- Metodický pokyn k ochraně sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů před krádežemi, vloupáním a požárem;
- Metodický pokyn MK k poskytování náhrady za vypůjčený předmět podle zákona č. 203/2006 Sb.